

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії і туризму

Кваліфікаційна робота
на тему: «Нематеріальна культурна спадщина Китаю як
туристичний ресурс»

Допущено до захисту
«___» травня 2026 року

здобувача вищої освіти групи Т 02-22
факультету туризму, бізнесу і психології освіт-
ньої програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Карпенко Є. О.

Завідувач кафедри
історії і туризму

Науковий керівник:
доктор історичних наук, професор
Васильчук В. М.

д. і. н., проф.
Васильчук В. М.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ТУРИСТИЧНОГО РЕСУРСУ	6
1.1. Понятійний апарат дослідження	6
1.2. Класифікації нематеріальної культурної спадщини	12
1.3. Нематеріальна культурна спадщина як фактор сталого розвитку туризму ..	20
РОЗДІЛ 2 НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КИТАЮ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС В ТУРИЗМІ.....	25
2.1. Загальна характеристика нематеріальної культурної спадщини Китаю	25
2.2. Особливості залучення нематеріальної спадщини в туристичні індустрії Китаю	34
2.3. Нематеріальна культурна спадщина етнічних меншин Китаю та її використання в туризмі	38
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КИТАЮ В ТУРИЗМІ ...	46
3.1. Проблеми використання та збереження нематеріальної культурної спадщини в туризмі	46
3.2. Досвід Китаю щодо розвитку нематеріальної культурної спадщини та можливості його застосування в Україні після війни	52
ВИСНОВКИ	58
РЕЗЮМЕ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлена зростаючою роллю нематеріальної культурної спадщини у формуванні туристичної привабливості країн у сучасних умовах глобалізації та інтенсивного розвитку індустрії туризму. Нематеріальна культурна спадщина, до якої належать традиції, обряди, знання, ремесла, усна народна творчість, музичні та театральні практики, сьогодні розглядається не лише як елемент культурної ідентичності, а й як важливий економічний і соціальний ресурс. Особливої уваги набуває досвід Китайської Народної Республіки, яка є однією з провідних країн світу щодо збереження та інтеграції нематеріальної спадщини у сферу туризму. Актуальність дослідження підсилюється тим, що ефективне використання культурної спадщини сприяє розвитку сталого туризму, диверсифікації туристичних продуктів та підвищенню конкурентоспроможності туристичних дестинацій.

Проблематика використання нематеріальної культурної спадщини (НКС) у туризмі активно досліджується у сучасних наукових працях, де ключова увага приділяється збереженню автентичності в умовах комерціалізації. Українські дослідники Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. та Смаль І. В., розглядають НКС як важливий ресурс розвитку культурного туризму та чинник формування туристичної привабливості територій. У працях зарубіжних учених, таких як Richards G. та Timothy D. J., акцентується увага на ролі культурної спадщини у розвитку туристичних дестинацій і необхідності її сталого використання. Окрему увагу в контексті міжнародного досвіду привертають трансформації туристичного сектору в країнах Азії, сильні і слабкі сторони якого, а також загальні перспективи розвитку аналізують Den Sik Kan, V. M. Vasylchuk та інші дослідник. Крізь призму міжкультурної взаємодії, а саме в межах українсько-китайських відносин і періоду реформ і відкритості КНР, питання соціокультурного розвитку та співробітництва розглядаються у працях М. С. Гедіна, В. М. Васильчука та Чжу Цзінтао. Дослідники також підкреслюють значення сучасних підходів до інтерпретації та популяризації

нематеріальної спадщини. Наголошується на ризиках комодифікації традицій, що потребує збалансованого підходу до їх інтеграції у туристичну діяльність.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження нематеріальної культурної спадщини Китаю як туристичного ресурсу та обґрунтування напрямів її ефективного використання у туристичній сфері.

Відповідно до поставленої мети визначено такі *завдання*:

- розкрити теоретико-методичні засади дослідження нематеріальної культурної спадщини та узагальнити підходи до її класифікації;
- охарактеризувати роль нематеріальної спадщини у сталому розвитку туризму;
- проаналізувати сучасний стан нематеріальної культурної спадщини Китаю;
- дослідити особливості її залучення до туристичної індустрії;
- визначити специфіку використання спадщини етнічних меншин у туризмі;
- виявити основні проблеми та перспективи подальшого розвитку цього напрямку.

Об'єктом дослідження є нематеріальна культурна спадщина як соціокультурне явище та елемент туристичної сфери.

Предметом дослідження виступають особливості використання нематеріальної культурної спадщини Китаю як туристичного ресурсу та механізми її інтеграції в туристичну індустрію.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних *методів*. Метод аналізу і синтезу застосовано для узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності нематеріальної культурної спадщини. Системний підхід дав змогу розглянути її як цілісну структуру взаємопов'язаних елементів. Історичний метод дозволив простежити еволюцію формування підходів до збереження традиційної культури. Також застосовано метод узагальнення для

формування висновків та рекомендацій щодо розвитку туристичного використання спадщини.

Інформаційною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань культурного туризму та нематеріальної спадщини, міжнародні нормативно-правові документи ЮНЕСКО, статистичні матеріали, аналітичні звіти туристичних організацій Китаю, а також електронні ресурси, присвячені розвитку туристичної галузі та культурної політики країни.

Ступінь наукової розробленості проблеми свідчить про наявність значного інтересу до досліджуваної тематики, однак більшість праць зосереджена на загальних питаннях охорони спадщини або розвитку культурного туризму без детального аналізу нематеріальної складової як безпосереднього туристичного ресурсу. У зв'язку з цим дана робота спрямована на поглиблення наукових уявлень щодо практичного використання нематеріальної культурної спадщини Китаю в туристичній сфері та формування рекомендацій щодо її ефективної інтеграції у туристичні продукти.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для розробки туристичних маршрутів, культурних програм та стратегій розвитку регіонального туризму з урахуванням автентичних традицій.

Апробація результатів дослідження: головні положення та результати дослідження представлені на Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови». Карпенко Є. (2024). *Перспективи розвитку етнографічного туризму в Китаї*.

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, резюме, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки, список використаних джерел налічує 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ТУРИСТИЧНОГО РЕСУРСУ

1.1. Понятійний апарат дослідження

У сучасному світі інтерес до культурного надбання різних народів неупинно зростає. Розвиток міжнародного туризму сприяє поширенню знань про культурні цінності та традиції різних країн, відкриваючи їх широкій аудиторії. З огляду на глобальні виклики, а саме екологічні проблеми та конфлікти, особливої актуальності набуває необхідність цілеспрямованого збереження культурної спадщини на всіх рівнях суспільного життя.

Термін «нематеріальна культурна спадщина» охоплює звичаї, способи вираження та репрезентації, знання й уміння, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурні простори, які спільноти, групи, а іноді й окремі люди визнають складовою своєї культурної спадщини.

Ця спадщина передається з покоління в покоління та безперервно відтворюється спільнотами під впливом середовища їхнього існування, взаємодії з природою й історичного розвитку. Вона формує відчуття ідентичності та спадкоємності, сприяючи повазі до культурного розмаїття і людської творчості (Український центр культурних досліджень [УЦКД], 2017).

Нематеріальна культурна спадщина охоплює широкий спектр проявів духовного життя суспільства. Одне з ключових місць у ній займають традиції та обрядовість, що віддзеркалюють самобутність і неповторність кожного народу. До них належать святкові дійства, релігійні церемонії, а також ритуали, пов'язані з повсякденним життям.

Не менш важливими є звичаї, які відображають усталені цінності, норми поведінки та світогляд спільноти. Вони можуть проявлятися у способах одягання, кулінарних уподобаннях, мовленні та інших аспектах щоденного існування.

Окрім цього, до нематеріальної спадщини належать знання й різноманітні форми мистецтва, що передаються від покоління до покоління. Йдеться про ремісничі навички, технічні вміння, музичні й танцювальні традиції та інші творчі практики, які відображають багатство культур і креативний потенціал людства.

Досліджуючи найпопулярніші туристичні напрями, можна дійти висновку, що мандрівники найчастіше виявляють зацікавлення об'єктами світової культурної та природної спадщини ЮНЕСКО, які нерідко виступають символами та своєрідними «візитними картками» держав. Нематеріальні елементи культурної спадщини, попри їхню цінність і перебування під охороною ЮНЕСКО, залишаються менш помітними для широкої аудиторії.

Культурна спадщина становить важливу як матеріальну, так і духовну основу для розвитку різних напрямів туризму, передусім культурного. Туристична діяльність має значний вплив на соціально-економічний стан регіонів, сприяючи створенню робочих місць, підвищенню рівня добробуту населення та зростанню інвестиційної привабливості територій.

Культурний туризм як окремий напрям ґрунтується на історико-культурному потенціалі країни. Він охоплює не лише пам'ятки, а й соціокультурне середовище з притаманними йому традиціями, звичаями, особливостями побуту та господарювання. У цьому контексті культурний туризм можна розглядати як спосіб пізнання спадщини, що дає змогу глибше зрозуміти досвід інших народів, їхній спосіб життя, інтелектуальні та творчі досягнення. Він відображає сучасні тенденції, у яких культура виступає важливим ресурсом розвитку територій. Особливе місце у структурі культурного туризму посідає саме його етнографічний та антропологічний складники, які апелюють до живої спадщини. Сучасний мандрівник усе частіше прагне відійти від пасивного споглядання архітектурних пам'яток і шукає можливості для глибокого емоційного занурення у локальне

середовище. Це зумовлює трансформацію туристичного ринку у бік розробки емоційних та інтерактивних турів, де головним об'єктом стає жива традиція. Нематеріальні ресурси, на відміну від матеріальних, мають унікальну здатність адаптуватися до запитів сучасності, не втрачаючи при цьому своєї історичної суті. Ефективне моделювання таких турів дозволяє перетворити автентичні знання на ексклюзивну пропозицію, яка суттєво підвищує загальну привабливість дестинації.

За період із 1978 по 2023 рік до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО було включено 1157 об'єктів. Станом на сьогодні до Конвенції приєдналися 167 держав (UNESCO World Heritage Convention, 2026).

Нематеріальна культурна спадщина посідає важливе місце у формуванні культурного різноманіття кожного народу. Її дослідження сприяє збереженню самобутності та ідентичності культур, адже дозволяє передати наступним поколінням традиції, знання й мистецькі надбання. Однією з ключових складових такої спадщини є традиційні ремесла та кулінарна культура українців.

Упродовж багатьох десятиліть величезна кількість народних майстрів, а саме ткалі, вишивальниці, килимарі, гончарі, різьбярі, майстри декоративного розпису, складуви, ювеліри, ковалі, лозоплетільники та фахівці з художньої обробки шкіри, створювали вироби, що мали практичне значення у повсякденному житті. Найдосконаліші з цих робіт сьогодні визнаються зразками народного мистецтва. Кожен із цих видів народного мистецтва відображає глибинний менталітет та естетичні орієнтири українського етносу, сформовані під впливом географічного середовища й історичної долі. Традиційні промисли є не просто технікою обробки матеріалу, а цілісною системою символів, знаків та сакральних смислів, що кодують національну ідентичність. У контексті індустрії гостинності ці промисли виступають потужною базою для розвитку сувенірного ринку і проведення спеціалізованих майстер-класів. Інтеграція ремісничих осередків у туристичні маршрути дозволяє не лише комерціалізувати творчість майстрів, а й гарантує збереження унікальних технологій від зникнення. Відродження інтересу

до українського етнодизайну відкриває нові горизонти для брендингу територій на міжнародній арені.

Головним міжнародним документом, що регулює питання охорони та використання нематеріальної культурної спадщини, є Конвенція про її захист. Основні завдання Конвенції полягають у забезпеченні збереження нематеріальної культурної спадщини, формуванні поваги до неї з боку спільнот, груп і окремих осіб, підвищенні рівня обізнаності про її значення на місцевому, національному й міжнародному рівнях, а також у розвитку міжнародної співпраці та взаємної підтримки у сфері її охорони (ЮНЕСКО, 2003).

Вагоме значення у сфері захисту та збереження нематеріальної культурної спадщини мають також Оперативні директиви, що регулюють практичну реалізацію положень Конвенції про її охорону (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2024).

Відповідно до статті 7 Конвенції, до ключових повноважень Комітету належить розроблення та подання на затвердження Генеральної Асамблеї цих директив. Вони періодично переглядаються й оновлюються, що дозволяє вдосконалювати механізми збереження нематеріальної спадщини та забезпечувати узгодженість дій у цій сфері.

Генеральна Асамблея, своєю чергою, систематично розглядає та затверджує оновлені директиви, визначаючи таким чином основні напрями діяльності та стратегічні орієнтири у сфері охорони культурної спадщини. Їх регулярне доопрацювання відображає зміну умов і нові виклики, пов'язані зі збереженням та популяризацією культурних надбань.

Оперативні директиви також містять чіткі процедури реалізації положень Конвенції. Вони встановлюють критерії та порядок включення елементів нематеріальної культурної спадщини до відповідних списків, а також регламентують механізми надання міжнародної фінансової підтримки.

Окрім цього, у директивах визначено порядок акредитації неурядових організацій, які можуть виконувати консультативні функції при Комітеті, а також

підкреслюється важливість залучення спільнот до процесів охорони та популяризації нематеріальної культурної спадщини. Це сприяє ширшій участі громадськості та ефективній взаємодії між усіма зацікавленими сторонами у досягненні цілей Конвенції.

Вагомим засобом забезпечення збереження нематеріальної культурної спадщини виступають Етичні принципи її охорони. Вони сформовані на основі положень Конвенції 2003 року та інших міжнародних документів, що спрямовані на захист прав людини і корінних народів. Ці принципи відображають загальне прагнення підтримувати життєздатність нематеріальної спадщини та підкреслюють її значення для зміцнення миру й сталого розвитку. Вони слугують підґрунтям для створення спеціалізованих етичних кодексів і практичних інструментів, адаптованих до конкретних місцевих і професійних умов (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2018).

Вони закріплюють право спільнот, груп і окремих осіб зберігати, відтворювати та передавати свою культурну спадщину, наголошуючи на необхідності поваги та взаємного визнання її цінності. Серед ключових засад - принципи взаємоповаги, відкритої співпраці та обов'язкової участі носіїв традицій у прийнятті рішень, що стосуються їхньої культурної спадщини. Не менш важливим є забезпечення доступу до культурних ресурсів і пам'ятних просторів, а також урахування інтересів громад під час розроблення та реалізації заходів із її охорони.

Особлива увага приділяється збереженню автентичності та динамічного характеру нематеріальної культурної спадщини. Будь-які дії, що можуть зашкодити її існуванню або призвести до спотворення, мають бути виключені. Носії цієї спадщини повинні мати можливість отримувати як матеріальні, так і нематеріальні вигоди від її збереження й розвитку, залишаючись активними учасниками цих процесів. Складність практичного впровадження цих принципів полягає у дотриманні тонкої межі між комерційною вигодою від туризму та збереженням сакральності традицій. Надмірна орієнтація на масового споживача

часто призводить до явища сценізації або псевдофольклору, коли живий звичай перетворюється на штучне видовище для розваги. Щоб запобігти такій деградації елементів, треба впроваджувати моделі сталого туризму, які базуються на жорсткому дотриманні етичних меж. Важливо, щоб туристичний менеджмент діяв у синергії з науковцями й етнографами для точного відтворення культурних контекстів. Тільки за умови збереження первинного змісту і поваги до локальних табу нематеріальна спадщина спроможна залишатися тривалим і невичерпним ресурсом.

Попри те, що охорона нематеріальної культурної спадщини є спільною справою всього людства, вирішальна роль у збереженні та контролі за нею має належати самим громадам, які є її безпосередніми носіями.

Аналізуючи елементи нематеріальної культурної спадщини у світовому вимірі, можна побачити, що лише окремі з них здобули широку популярність серед туристів, як-от пекінська опера, японський театр «Но», індонезійський батик чи традиційне іранське килимарство. Переважна більшість таких культурних проявів залишається відомою здебільшого носіям відповідних традицій та фахівцям, і Україна в цьому контексті не є винятком.

Попри це, туристичний потенціал нематеріальної культурної спадщини є надзвичайно великим. Знайомство з нею може відбуватися під час подорожей, екскурсійних програм або відпочинку, відкриваючи нові можливості для розвитку туризму. Завдяки міжнародному визнанню та охоронному статусу такі елементи здатні формувати привабливий імідж окремих регіонів. Важливим завданням є підвищення обізнаності туристів, стимулювання їхнього інтересу, а також професійне формування бренду конкретних культурних елементів, що, своєю чергою, сприятиме створенню сприятливих умов для інвестицій (Мелько, 2015). Сучасні стратегії маркетингу культурної спадщини вимагають широкого використання цифрових технологій та інноваційних підходів до промоції. Створення віртуальних платформ, інтерактивних мап і мобільних додатків дозволяє суттєво розширити цільову аудиторію і залучити молодь до вивчення

традицій. Організація масштабних етнофестивалів, гастрономічних турів і тематичних ярмарків слугує дієвим інструментом для швидкої капіталізації нематеріальних ресурсів. Такі заходи активізують внутрішній туризм, стимулюючи громадян до пізнання власного коріння. Системна інформаційна кампанія на державному рівні здатна перетворити локальний звичай на відомий туристичний магніт.

Отже, нематеріальна культурна спадщина має значний потенціал для формування конкурентоспроможного туристичного продукту, однак її популярність серед широкої аудиторії поки що залишається недостатньою. Для ефективнішого використання цього ресурсу необхідно активізувати просвітницьку діяльність, підтримувати ініціативи міжнародних організацій у сфері її охорони, а також розробляти комплекс заходів із популяризації, залучаючи до цього туристичну індустрію.

Культурна та природна спадщина є важливим джерелом розвитку, натхнення та збереження історичної пам'яті людства. Особливу увагу традиційно приділяють матеріальним об'єктам спадщини. Вони слугують цінним носієм знань і практичних навичок, що передаються між поколіннями. Така передача має вагомое соціально-економічне значення як для окремих спільнот, так і для держав із різним рівнем розвитку. Справжня цінність нематеріальної культурної спадщини полягає не лише в її проявах, а передусім у тих знаннях і вміннях, які вона зберігає та передає наступним поколінням.

1.2. Класифікації нематеріальної культурної спадщини

У цілому, об'єкти культурної спадщини, зокрема і матеріальні, поділяються за різними критеріями, що дозволяє систематизувати їх відповідно до форми, змісту та історико-культурної цінності. Така класифікація необхідна для впорядкування великого масиву пам'яток і визначення підходів до їх охорони.

Вона також забезпечує єдину логіку у процесі дослідження та обліку культурних об'єктів (рис. 1.1).

За типами:

- споруди (твори архітектури, інженерії, монументального мистецтва, археологічні об'єкти)
- комплекси (ансамблі)
- визначні місця (ландшафти, історико-культурні зони)

За видами:

- археологічні
- історичні
- об'єкти монументального мистецтва
- об'єкти архітектури та містобудування
- об'єкти садово-паркового мистецтва
- ландшафтні
- об'єкти науки і техніки

Рисунок 1.1. Класифікація об'єктів культурної спадщини

(побудовано за даними «Про внесення змін...», 2004; «Про внесення змін...», 2010)

Класифікація за типами ґрунтується насамперед на тому, яку фізичну форму має об'єкт і як саме він існує. До цієї категорії відносять споруди - це можуть бути як окремі будівлі, так і різноманітні інженерні конструкції, що мають історичне або мистецьке значення. Сюди також зараховують археологічні залишки, печери, монументальні об'єкти та інші матеріальні свідчення минулих епох.

Окремо виділяють комплекси, які складаються з кількох пов'язаних між собою об'єктів. Разом вони утворюють цілісну історико-культурну систему, яку доцільно розглядати як єдине ціле. Визначні місця, у свою чергу, охоплюють певні території, що зберегли природну або створену людиною цінність і відображають особливості історичного розвитку. Такий підхід до поділу дає можливість враховувати як окремі об'єкти, так і ширші просторові утворення.

Класифікація за видами більш детально розкриває походження та специфіку об'єктів культурної спадщини. Наприклад, археологічні об'єкти є важливим джерелом знань про найдавніші періоди розвитку людства. Як правило, вони розташовані під землею або під водою, що ускладнює їх дослідження. Історичні об'єкти пов'язані з конкретними подіями, місцями поховань або діяльністю відомих постатей.

Окрему групу становлять об'єкти монументального мистецтва. Це твори образотворчого характеру, які можуть існувати як самостійно, так і бути частиною архітектурних ансамблів. Саме ця категорія дозволяє чіткіше виокремити художню складову культурної спадщини та підкреслити її значення.

Окрему категорію становлять об'єкти архітектури та містобудування, що відображають стилі, традиції та технології певних епох. Вони включають як поодинокі будівлі, так і цілі історичні центри населених пунктів. Об'єкти садово-паркового мистецтва поєднують природні та штучно створені ландшафти з естетичною функцією. Ландшафтні об'єкти мають історичну цінність і зберігають сліди взаємодії людини з природою. Об'єкти науки і техніки відображають рівень технологічного розвитку суспільства певного періоду. У сукупності ці групи демонструють різні аспекти матеріальної культурної спадщини.

Класифікація нематеріальної культурної спадщини є необхідним інструментом для впорядкування її численних і різноманітних елементів. Вона дозволяє структурувати знання про традиції, звичаї, мистецтво та інші прояви культури у зрозумілу систему. Завдяки класифікації дослідники отримують можливість чітко аналізувати окремі групи елементів і визначати їх особливості. Це значно спрощує наукове вивчення та порівняння різних культурних явищ. Систематизація сприяє збереженню інформації про культурну спадщину в упорядкованому вигляді. Специфіка типізації живих культурних проявів вимагає особливого методологічного інструментарію, так як вони, на відміну від статичних пам'яток архітектури, постійно трансформуються. У науковій практиці важливо враховувати динамічну природу живих традицій, які не можна просто

законсервувати в межах однієї жорсткої категорії. Кожен елемент нематеріальної спадщини є багатоаспектним, що часто зумовлює розмитість меж між різними класифікаційними групами. Через це сучасні дослідники наголошують на потребі застосування поліструктурного аналізу при формуванні реєстрів. Такий підхід дозволяє зафіксувати не лише зовнішню форму вираження традиції, але й її глибинний семантичний зміст та еволюційні зміни. Таким чином, науково обґрунтована систематизація стає надійним містком між теоретичним осмисленням культури і практичним менеджментом у сфері туризму.

Різноманітність нематеріальної культурної спадщини зумовлює необхідність її поділу на окремі категорії. Такий підхід забезпечує більш ефективну організацію заходів щодо її охорони та популяризації. Класифікація допомагає визначати пріоритетні напрями збереження та розробляти відповідні програми підтримки. Вона також відіграє важливу роль у формуванні туристичних продуктів, орієнтованих на культурні особливості регіонів (Донцов, 2018). Таким чином, поділ НКС на групи є важливою умовою її раціонального використання та розвитку.

Система класифікації нематеріальної культурної спадщини, розроблена ЮНЕСКО, є базовим інструментом для її впорядкування та аналізу. Вона охоплює ключові форми культурного самовираження, які не мають матеріального вигляду, але передаються між поколіннями. Такий поділ дозволяє системно описати різноманіття традицій, знань і практик. Класифікація також використовується для визначення пріоритетів у сфері охорони та популяризації культурної спадщини (рис. 1.2).

Першу категорію становлять усні традиції та форми вираження, до яких належать мова, усна творчість, легенди та фольклор. Вони виконують функцію збереження історичної пам'яті та передачі культурного досвіду. Через усну творчість формуються уявлення про світогляд і цінності спільнот. Такі елементи є основою культурної ідентичності багатьох народів. Вони особливо вразливі до зникнення через вплив глобалізаційних процесів.

1. Усні традиції та форми вираження
(мова, фольклор, легенди, перекази)

2. Виконавські мистецтва
(музика, танці, театр, народні виступи)

3. Соціальні практики, ритуали та святкування
(обряди, традиції, святкові події, звичаї)

4. Знання та практики, пов'язані з природою і Всесвітом
(народна медицина, екологічні знання, традиційне господарство)

5. Традиційні ремесла
(гончарство, ткацтво, вишивка, ковальство, різьблення)

Рисунок 1.2. Класифікація нематеріальної культурної спадщини за ЮНЕСКО

(побудовано за даними «Про внесення змін...», 2004; «Про внесення змін...», 2010)

До другої категорії належать виконавські мистецтва - це музика, танець і різні театральні форми. Вони виступають своєрідним способом передання емоцій, традицій і навіть соціальних норм через художні образи. Досить часто такі практики можна побачити під час обрядів або святкових подій. Зазвичай вони передаються не стільки теоретично, скільки через навчання та безпосередню участь. Варто зазначити, що ця категорія є однією з найбільш динамічних, адже постійно змінюється і розвивається. З погляду туристичного проектування, виконавські мистецтва мають найвищий рівень візуальної і слухової атрактивності, що робить їх основою для створення розважальних й анімаційних програм. Етнічна музика, народна хореографія та автентичний театр здатні миттєво привернути увагу іноземних і внутрішніх туристів, створюючи потужний емоційний відгук. Але комерціалізація цієї категорії вимагає високої професійної відповідальності, щоб етнографічні перформанси не перетворилися на спрощений кіч. Важливо

зберігати традиційний контекст виконання, залучаючи до організації заходів носіїв і фахових мистецтвознавців. Регіони, які успішно інтегрують виконавську спадщину у фестивальний менеджмент, отримують тривалу конкурентну перевагу на ринку культурного туризму.

Третю категорію формують соціальні практики, ритуали та різноманітні святкування, які, по суті, організують суспільне життя. Вони пов'язані з календарними циклами, релігійними уявленнями та усталеними нормами поведінки. Такі явища допомагають людям відчувати себе частиною спільноти та підтримують її згуртованість. Саме через них зберігається культурна безперервність. Варто враховувати, що з часом ці практики можуть змінюватися під впливом сучасних соціальних процесів.

Четверта категорія охоплює знання і практики, які стосуються взаємодії людини з природою та уявлень про всесвіт. Сюди можна віднести традиційну медицину та різні господарські навички. Подібні знання формуються протягом тривалого часу і передаються переважно через практичний досвід. Вони є важливими не лише з культурної точки зору, а й для забезпечення сталого розвитку та раціонального використання природних ресурсів. Тому їх збереження має особливе значення для підтримання як екологічної, так і культурної рівноваги.

П'ята категорія пов'язана з традиційними ремеслами. Йдеться про різні ручні техніки та художньо-виробничі практики, такі як гончарство, ткацтво, вишивка, ковальство чи лозоплетіння. У цих видах діяльності відображається багаторічний досвід майстрів, а також особливості матеріальної культури різних регіонів. Здебільшого такі навички передаються від майстра до учня через практику, а не через теорію. Їх збереження є важливим для підтримання культурної самобутності та подальшого розвитку традиційного мистецтва. Окреслена 5-компонентна матриця ЮНЕСКО слугує універсальним міжнародним стандартом, але кожна суверенна держава адаптує її з урахуванням локального історичного контексту. В українських реаліях багато елементів мають синкретичний характер, тобто одночасно поєднують у собі ознаки кількох категорій. Наприклад,

традиційне ковальство чи гончарство є не лише ремеслом, але й супроводжується специфічними обрядами і професійним фольклором. Цей взаємозв'язок наочно демонструє, що поділ на групи є певною мірою умовним і слугує передусім для зручності моніторингу. Для туристичної індустрії такий синкретизм є позитивним фактором, адже він дозволяє створювати комплексні, багатовимірні екскурсійні продукти.

Окрім класифікації нематеріальної культурної спадщини за ЮНЕСКО, у наукових дослідженнях застосовуються й інші підходи до її структурування. Вони дозволяють розглядати елементи НКС під різними кутами залежно від їхнього призначення, способу передачі та ареалу поширення. Такі класифікації є більш гнучкими та адаптованими до практичних потреб дослідження. Вони допомагають глибше зрозуміти функціонування культурних явищ у суспільстві (Давиденко, 2017).

Якщо розглядати нематеріальну культурну спадщину за функціональним призначенням, її зазвичай поділяють на побутову, релігійну, святкову та виробничу. Побутові традиції проявляються у щоденному житті - це звички, усталені моделі поведінки та звичаї, які люди відтворюють щодня. Релігійна складова пов'язана з віруваннями, обрядами та різними духовними практиками. Святкові елементи найбільш помітні під час урочистих подій, а саме календарних або сімейних свят. Виробничі традиції, у свою чергу, стосуються організації праці та збережених ремісничих навичок. Такий поділ допомагає краще зрозуміти, яку роль нематеріальна культурна спадщина відіграє в різних сферах життя.

Якщо звернути увагу на спосіб передачі, то тут виділяють усну, практичну та змішану форми. Усна передача відбувається через розповіді, легенди, пісні або просто пояснення. Практична — це навчання через дію, коли знання переймаються безпосередньо від носія традиції. Досить часто ці два підходи поєднуються, утворюючи змішану форму. Саме завдяки такому підходу можна зрозуміти, як саме зберігається і передається культурний досвід. Це особливо важливо, якщо оцінювати, наскільки ті чи інші традиції залишаються життєздатними сьогодні.

За ступенем поширення традиції також відрізняються. Деякі з них мають локальний характер і існують лише в межах окремих громад або невеликих територій. Інші поширені ширше на рівні регіону, де формуються спільні культурні особливості. Національні елементи вже стають частиною культурної ідентичності всієї країни. Існують і міжнародні практики, які зустрічаються в різних країнах і можуть мати спільне коріння або взаємно впливати одна на одну. Такий підхід дозволяє оцінити масштаб поширення кожного елемента. Територіальний і просторовий вимір класифікації має вирішальне значення під час формування регіональних туристичних кластерів і транскордонних маршрутів. Локальні елементи, що побутують у межах кількох сіл, ідеально підходять для розвитку нішевого, зеленого чи ностальгійного туризму, адже гарантують мандрівникам найвищий ступінь ексклюзивності. Масштабні регіональні і національні традиції стають основою для масштабних національних бренд-стратегій та промоцій. Розуміння географічного ареалу поширення звичаю допомагає логістично правильно розрахувати навантаження на DESTИНАЦІЮ й уникнути перенасичення. Оцінка просторових характеристик також дозволяє виявити периферійні осередки культури, які потребують першочергових фінансових інвестицій та організаційної підтримки.

Отже, класифікація нематеріальної культурної спадщини відіграє важливу роль у її впорядкуванні та науковому аналізі. Вона дає змогу систематизувати різні культурні явища та краще побачити їхні особливості. Основою міжнародного підходу є система ЮНЕСКО, яка виділяє п'ять ключових категорій. Разом із додатковими підходами за функцією, способом передачі та рівнем поширення це дозволяє сформувати більш цілісне уявлення про структуру нематеріальної культурної спадщини та її значення для розвитку суспільства.

1.3. Нематеріальна культурна спадщина як фактор сталого розвитку туризму

Нематеріальна культурна спадщина сьогодні розглядається як один із ключових ресурсів сталого розвитку туризму у світовому масштабі. Вона формує унікальність туристичних дестинацій, створюючи відмінність між регіонами та країнами. Якщо порівнювати від матеріальних об'єктів, вона базується на живих практиках, знаннях і традиціях, що постійно відтворюються. Саме ця динамічність робить її особливо привабливою для сучасних туристів, які шукають автентичний досвід (Копієвська, 2017). У глобальному туризмі зростає попит на культурні практики, що дозволяють взаємодіяти з місцевими спільнотами. Тобто НКС стає важливим елементом формування конкурентоспроможності туристичних напрямків.

У сучасних умовах розвиток туризму все частіше пов'язують із принципами сталості, де особливе значення має збереження культурної автентичності. Нематеріальна культурна спадщина відіграє тут важливу роль, адже допомагає зберегти самобутність місцевих громад і не допустити її розмивання під впливом масового туризму.

Вона сприяє формуванню більш відповідального підходу до туристичної діяльності, коли враховуються не лише інтереси туристів, а й потреби місцевого населення та особливості культурного середовища. Важливо й те, що залучення носіїв традицій до цієї сфери підвищує їхню соціальну та економічну активність. У контексті сталого розвитку жива спадщина виступає потужним стабілізуючим фактором, що протидіє негативним проявам глобалізаційної уніфікації. Коли локальна спільнота усвідомлює, що її унікальні звичаї, мова чи обряди викликають щирий інтерес у зовнішнього світу, це запускає внутрішні механізми культурної саморегенерації. Туристичний попит у цьому випадку стає не руйнівною силою, а навпаки каталізатором відродження напівзабутих знань. Сталий підхід передбачає, що розвиток інфраструктури дестинації не повинен порушувати традиційний

життєвий устрій і соціокультурний простір носіїв. Завдяки цьому досягається паритет між інтересами індустрії гостинності і збереженням автентичного середовища, що є базовою вимогою концепції сталого туризму.

На практиці це може мати цілком відчутні наслідки: зменшується відтік населення з невеликих громад, а місцева економіка отримує додаткову підтримку. Фактично, у такому контексті нематеріальна культурна спадщина виступає не лише як культурна цінність, а і як інструмент, що допомагає поєднати економічний розвиток із збереженням традицій.

Світова туристична індустрія активно інтегрує елементи нематеріальної спадщини у туристичні продукти та маршрути. Це можуть бути фестивалі, майстер-класи, обрядові дійства або гастрономічні практики, які демонструють культурну специфіку регіону (Гаврилюк, 2018). Такі форми туризму дозволяють туристам не лише спостерігати, а й брати участь у культурних процесах. Це підвищує рівень емоційного залучення та створює довготривалі враження від подорожі. Подібні практики стимулюють розвиток креативних індустрій. Тобто формується новий тип туристичного досвіду, орієнтований на взаємодію та навчання.

Важливим є також економічний ефект використання нематеріальної культурної спадщини у сфері туризму. Вона відкриває для місцевих громад додаткові можливості заробітку через розвиток ремесел, гастрономії та різноманітних культурних послуг. Такі напрями допомагають урізноманітнити економіку регіонів, що особливо актуально для сільських або віддалених територій.

Туризм, пов'язаний із нематеріальною спадщиною, часто стимулює розвиток малого бізнесу та сімейних ініціатив. Як показує практика, у багатьох країнах це стало одним із чинників зменшення економічної нерівності. Тобто можна сказати, що культурна спадщина виконує не лише культурну роль, а й має цілком відчутне економічне значення. Економічний мультиплікатор туризму, заснованого на використанні ресурсів нематеріальної спадщини, проявляється у стимулюванні суміжних галузей регіонального господарства. Розвиток етнотуризму стимулює локальне аграрне виробництво через попит на автентичні

продукти для гастрономічних локацій, а також активізує транспортну і логістичну інфраструктуру. Так як створення такого турпродукту не вимагає великих капіталовкладень у будівництво промислових об'єктів, воно є максимально ощадливим для дестинації. Фінансові надходження від реалізації крафтової продукції і проведення майстер-класів залишаються всередині громади, формуючи внутрішній інвестиційний ресурс. Таким чином, жива культура інтегрується в реальний сектор економіки, перетворюючись на відновлювальний і невиснажливий економічний капітал.

Не менш важливим є і соціальний аспект. Нематеріальна спадщина сприяє зміцненню зв'язків усередині громад і допомагає людям краще усвідомлювати власну ідентичність. Участь у традиціях і культурних практиках формує відчуття приналежності та навіть певної гордості за свою культуру.

Туризм створює умови для міжкультурного спілкування, що сприяє кращому розумінню між людьми з різних країн. Це поступово зменшує вплив стереотипів і формує більш толерантне ставлення. У сучасному глобалізованому світі такий вплив стає особливо помітним і важливим. Соціальна сталість у межах цієї парадигми також забезпечується через відновлення зв'язку між різними поколіннями всередині етнокультурних осередків. Передача знань від старійшин до молоді у процесі підготовки культурного продукту для мандрівників зміцнює внутрішньогромадову солідарність. Туризм створює нові соціальні ролі для літніх людей і майстрів, які стають головними дійовими особами й експертами локального простору. Це мінімізує ризики маргіналізації сільського населення і сприяє інклюзії вразливих верств суспільства через творчу самореалізацію. Спільна діяльність із популяризації власної спадщини консолідує громадські інституції і підвищує рівень громадянської відповідальності за збереження історичної пам'яті.

Екологічний вимір сталого туризму також тісно пов'язаний із нематеріальною культурною спадщиною. Багато традиційних знань містять практики раціонального використання природних ресурсів. Вони формувалися протягом століть і базуються на гармонійному співіснуванні людини та природи.

Використання таких знань у сучасному туризмі сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля. Це особливо актуально для природоорієнтованих та сільських туристичних напрямків (Безносок, 2023). НКС підтримує екологічну складову сталого розвитку. Екологічна філософія багатьох корінних народів й етнографічних груп, інтегрована в сучасні екотуристичні маршрути, наочно демонструє принципи безвідходного виробництва і бережливого природокористування. Традиційне збиральництво, народне зодчество з використанням місцевих природних матеріалів і сакралізація окремих ландшафтних об'єктів слугують природними регуляторами антропогенного навантаження. Демонстрація мандрівникам цих екологічних практик виконує важливу виховну і просвітницьку функцію, змінюючи споживацьке ставлення до природи. У межах сталого туризму традиційні знання допомагають розробляти адаптаційні стратегії для збереження біорізноманіття туристичних регіонів. Тобто екологічний вимір живої спадщини формує нову культуру подорожей, орієнтовану на мінімізацію вуглецевого сліду і захист екосистем.

Перспективи розвитку туризму на основі нематеріальної культурної спадщини пов'язані з її подальшою інтеграцією у глобальні туристичні стратегії. Міжнародні організації та національні уряди все частіше визнають її стратегічним ресурсом розвитку. Посилюється увага до захисту автентичності та запобігання комерціалізації традицій. Зростає роль цифрових технологій у популяризації культурної спадщини. Віртуальні платформи дозволяють демонструвати традиції широкій аудиторії без фізичного впливу на громади. Застосування технологій доповненої і віртуальної реальності (AR/VR) у промоції живої культури відкриває принципово нові інструменти менеджменту без загрози фізичного перенасичення дестинацій. Цифровізація дозволяє зафіксувати складні виконавські техніки або обрядові цикли у форматі високої чіткості, роблячи їх доступними для глобального споживача в будь-якій точці планети. Це суттєво знижує туристичний тиск на вразливі етнографічні осередки, зберігаючи при цьому можливість популяризації та монетизації контенту. Інноваційні медіаплатформи стають ефективним

майданчиком для комунікації між носіями традицій і науковою спільнотою. Інтеграція діджитал-рішень у стратегії розвитку сталого туризму забезпечує баланс між промоцією і консервацією, створюючи безпечне цифрове середовище для трансляції культурних смислів. Отож НКС стає одним із ключових чинників сучасного сталого туризму у світі.

РОЗДІЛ 2 НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КИТАЮ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС В ТУРИЗМІ

2.1. Загальна характеристика нематеріальної культурної спадщини Китаю

Нематеріальна культурна спадщина є одним із ключових чинників формування культурної ідентичності як окремих спільнот, так і особистості. Вона забезпечує безперервність передачі традицій, знань, норм поведінки та культурних практик між поколіннями. У сучасних умовах глобалізації її значення зростає, адже вона протидіє уніфікації культурного простору. Збереження нематеріальної спадщини сприяє підтриманню культурного різноманіття у світовому масштабі. Вона також виконує комунікативну функцію між різними народами, формуючи основу для міжкультурного діалогу. Через це вона розглядається як важливий ресурс гуманітарного розвитку суспільства (Лебедева, 2025).

Важливу роль у збереженні та розвитку нематеріальної культурної спадщини відіграє Китай, який є активним учасником міжнародної системи охорони культурних цінностей ЮНЕСКО. Держава приєдналася до відповідної Конвенції та послідовно впроваджує її положення у національну політику. Китай належить до країн із найбільшою кількістю об'єктів світової спадщини, що підкреслює масштабність його культурного надбання. Станом на 2023 рік у країні налічується 56 об'єктів, внесених до Списку всесвітньої спадщини (Додаток А). Поряд із цим, держава займає лідируючі позиції за кількістю репрезентованих живих традицій у реєстрах нематеріальної спадщини людства (Додаток Б). Ці показники є другими у світі після Італії і свідчать про високий рівень збереження культурних і природних ресурсів. Така позиція формує значний міжнародний авторитет Китаю у сфері культурної спадщини.

Структура об'єктів світової спадщини Китаю демонструє поєднання різних типів культурних і природних цінностей. Із 56 об'єктів 38 належать до культурних,

14 до природних, а 4 мають змішаний характер (Вікіпедія, 2026). Такий розподіл відображає комплексний підхід до визначення унікальності територій та пам'яток. Частина культурних об'єктів має статус шедеврів людського генія відповідно до критеріїв міжнародної оцінки. Інша частина відзначається винятковою природною красою та естетичною цінністю. Це свідчить про багаторівневу систему оцінювання спадщини в міжнародній практиці.

Китай є одним із провідних світових центрів збереження та розвитку нематеріальної культурної спадщини, що зумовлено його багатовіковою історією та глибоко вкоріненими культурними традиціями. Високий рівень культурної безперервності забезпечив формування великої кількості традицій, які збереглися до сьогодення практично без втрати автентичності. Саме тому країна має надзвичайно велику кількість елементів, визнаних на міжнародному рівні, і посідає провідні позиції у відповідних реєстрах. До нематеріальної культурної спадщини Китаю належать усні традиції, виконавські мистецтва, соціальні практики, ритуали, а також знання і навички, пов'язані з традиційними ремеслами. Усі ці компоненти формують цілісну культурну систему, що відображає історичний розвиток китайської цивілізації. Вони й сьогодні залишаються активно функціонуючими елементами повсякденного життя населення.

Особливе місце в культурній спадщині Китаю посідає гастрономічна традиція, яка є невід'ємною складовою нематеріальної культурної спадщини. Китайська кухня вирізняється надзвичайною різноманітністю регіональних шкіл, кожна з яких має власні технології приготування, набір інгредієнтів і філософію харчування. Її формування тривало понад три тисячоліття, що дозволило створити унікальну кулінарну систему зі стійкими традиціями. Важливою рисою є поєднання смакових характеристик із принципами гармонії та балансу, що відображає загальнокультурні уявлення про здоров'я і рівновагу. У китайській харчовій культурі значна увага приділяється природності продуктів та їхньому впливу на організм людини. Це формує особливий підхід до харчування, де їжа

розглядається не лише як засіб задоволення потреб, а й як елемент підтримання фізичного та духовного стану.

Культурні традиції харчування тісно пов'язані з уявленнями про довголіття та гармонійний спосіб життя, які історично сформувалися в китайському суспільстві. Раціон харчування значною мірою базується на використанні натуральних продуктів рослинного і тваринного походження, що підкреслює важливість природного середовища у формуванні культури споживання. Такі підходи відображають глибокий зв'язок між традиційними знаннями та повсякденними практиками. У цьому контексті кулінарна культура виступає частиною ширшої системи нематеріальної спадщини, яка включає не лише рецепти, а й соціальні норми та символічні значення. Вона передається з покоління в покоління через практичне навчання та сімейні традиції. Завдяки цьому китайська гастрономічна культура зберігає свою цілісність і залишається відкритою до регіонального різноманіття.

Китайська кулінарна традиція є важливою складовою нематеріальної культурної спадщини Китаю і характеризується чітко вираженою регіональною диференціацією. Різноманіття кліматичних умов, історичного розвитку та локальних звичаїв спричинило формування окремих гастрономічних шкіл, які суттєво відрізняються між собою. Саме тому китайська кухня часто описується як система регіональних культур, що створює ефект своєї «кулінарної подорожі» територією країни (Альхабаш & Тумко, 2014). Найбільш відомими серед них є:

- пекінська,
- шанхайська,
- сичуаньська
- кантонська кухні.

Кожна з цих традицій відображає специфіку життя населення певного регіону та його історичні впливи. У сукупності вони формують цілісну, але багатопланову гастрономічну спадщину.

Пекінська кулінарна школа історично пов'язана з імператорською кухнею та традиціями північного Китаю. Вона формувалася під впливом монгольських та маньчжурських кулінарних практик, що зумовило використання баранини, кунжуту та виробів із тіста. Замість рису тут часто застосовуються локшина та парові булочки, які є основою повсякденного раціону. Важливе місце займають овочі, а саме китайська капуста, яка широко використовується у різних стравах. Для смакової палітри характерне поєднання кисло-солодких та пряних соусів, а також використання рисового оцту. Особливе значення має страва «качка по-пекінськи», яка стала міжнародно визнаним кулінарним символом регіону та часто включається до туристичних маршрутів.

Шанхайська кухня відображає прибережне розташування регіону та широке використання морепродуктів у щоденному харчуванні. Для неї характерні різноманітні супи, страви з риби та моллюсків, а також велика кількість соусів, що формують насичений смаковий профіль. У процесі приготування часто використовується рисове борошно, з якого виготовляють локшину та різні види пельменів. Деякі традиційні рецепти передбачають використання вина як елемента кулінарної обробки продуктів. Однією з гастрономічних особливостей регіону є страви з так званого «волохатого краба», які вважаються делікатесом. Шанхайська кулінарна традиція поєднує простоту приготування з вишуканістю подачі (Челембієнко & Зигуля, 1993).

Сичуаньська кухня вирізняється інтенсивним використанням спецій та ароматичних компонентів, що формує її характерний гострий смак. До базових інгредієнтів належать часник, аніс, коріандр та різні види перцю, які створюють складну смакову композицію. У регіоні поширені методи попередньої обробки продуктів, особливо сушіння, соління та копчення. Також широко застосовуються технології приготування на парі та тривалої термічної обробки. Серед відомих страв можна відзначити курку з арахісом, тофу з перцем, креветки з часником та копчену качку в чайному листі. Ці страви демонструють поєднання гостроти, аромату та насиченості смаку, що є характерним для регіону.

Кантонська кухня сформувалася під впливом південних регіонів Китаю та історичних міграційних процесів, пов'язаних із переміщенням імператорського двору в період династії Мін. Вона відома широким використанням риби та морепродуктів, а також максимально природним збереженням смаку інгредієнтів. Для неї характерне мінімальне використання спецій, що дозволяє підкреслити натуральні властивості продуктів. Однією з найпопулярніших гастрономічних форм є «дім сум» — невеликі страви, що подаються у бамбукових кошиках. Ця традиція має не лише кулінарне, а й соціокультурне значення, адже пов'язана з культурою спільного харчування. Кантонська кухня широко представлена у світовій гастрономічній культурі та є важливою частиною туристичної привабливості регіону (Челембієнко & Зигуля, 1993).

Китайська чайна культура є однією з найдавніших і найважливіших складових нематеріальної культурної спадщини Китаю та отримала міжнародне визнання в системі охорони культурних цінностей ЮНЕСКО. Вона охоплює не лише сам процес споживання чаю, а й широкий комплекс знань, практик і соціальних традицій, пов'язаних із його виробництвом та використанням. У 2022 році на 17-й сесії Міжурядового комітету ЮНЕСКО в місті Рабат (Марокко) було офіційно розглянуто та визнано елемент «Традиційні методи обробки чаю та пов'язані з ними соціальні практики в Китаї». Це рішення підкреслило значення чайної культури як живої традиції, що активно функціонує у сучасному суспільстві. Вона включає сукупність навичок і знань, які передаються з покоління в покоління. Таким чином чайна культура виступає як цілісна система нематеріальної спадщини.

Чайна традиція охоплює повний цикл виробництва та використання чаю - від вирощування чайних кущів до його обробки, приготування та спільного споживання. Важливе значення має культура догляду за чайними плантаціями, технології збору листя та методи його ферментації й сушіння. Ці процеси формують основу для створення різних типів чаю, кожен з яких має власні технологічні особливості. У Китаї сформувалася розгалужена система чайної

класифікації, що включає шість основних категорій: зелений, білий, жовтий, улун, чорний і пуер. Окрім базових видів, існує велика кількість перероблених і ароматизованих чайних продуктів, яких налічується понад дві тисячі. Така різноманітність свідчить про високий рівень розвитку чайного мистецтва та його регіональну диференціацію (Українська національна інформаційна агенція [УНН], 2022).

Соціальний аспект чайної культури має не менш важливе значення, ніж виробничий. Чай традиційно виконує функцію засобу комунікації та встановлення соціальних зв'язків між людьми. Він є невід'ємною частиною повсякденного життя, а також використовується під час офіційних і ритуальних подій. Чайні церемонії супроводжують весільні обряди, родинні зустрічі та інші значущі події суспільного життя. У таких практиках чай виступає символом поваги, гармонії та єдності. Завдяки цьому чайна культура зберігає свою актуальність і продовжує відігравати важливу роль у сучасному китайському суспільстві.

Традиційні системи оздоровлення та лікування також займають важливе місце в структурі нематеріальної культурної спадщини Китаю і формуються на основі багатовікових медичних знань, накопичених китайською цивілізацією. Китайська народна медицина базується на комплексному підході до розуміння організму людини, де здоров'я розглядається як результат гармонійної взаємодії фізичного та духовного станів. Такі знання передавалися протягом століть через практику лікарів, філософські школи та емпіричний досвід лікування. У сучасних умовах ці традиції не лише зберігаються, але й активно інтегруються у сферу медичного та оздоровчого туризму. Саме тому лікувально-оздоровчі практики стають важливим фактором туристичної привабливості країни. Вони поєднують культурну спадщину з сучасними потребами оздоровлення та відновлення організму.

Окрему групу нематеріальної спадщини становлять традиційні фізичні та духовні практики, що спрямовані на підтримання внутрішньої рівноваги та фізичного здоров'я. Однією з найвідоміших є практика «Тайцзицюань», яка

поєднує елементи бойового мистецтва, медитації та дихальних технік. У 2020 році ця практика була включена до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, що підтверджує її міжнародне визнання. Такі традиції мають глибоке філософське підґрунтя, пов'язане з даоським світоглядом та уявленнями про внутрішню енергію людини. Вони включають спеціальні фізичні вправи, системи дихання та принципи харчування, спрямовані на підтримання гармонії організму. Подібні практики розглядаються як частина цілісної системи саморегуляції та профілактики захворювань.

Ще одним важливим елементом є традиційні методи лікування та оздоровлення, що застосовуються у різних регіонах Китаю. Серед них особливе місце займає практика «Лум Сова Рігпа», яка була внесена до списку нематеріальної спадщини у 2018 році. Вона походить із тибетської медичної традиції та базується на концепції п'яти елементів, що визначають баланс організму людини. Основною метою таких практик є відновлення рівноваги між тілом і свідомістю та підтримання загального стану здоров'я. Вони поєднують природні методи лікування, дієтичні рекомендації та духовні практики. Завдяки цьому традиційна медицина залишається живою частиною культурної спадщини та продовжує функціонувати в сучасному суспільстві (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2026).

До важливих елементів нематеріальної культурної спадщини Китаю належать і традиційні театральні форми та видовищні мистецтва, які поєднують музику, драму, танець і візуальні ефекти. Вони сформувалися як багатопланові культурні практики, що передаються з покоління в покоління та зберігають регіональні особливості виконання. Значна частина таких мистецтв визнана на міжнародному рівні та включена до системи охорони нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Вони виконують не лише розважальну функцію, але й передають історичні сюжети, моральні норми та культурні символи. У сучасному Китаї ці форми мистецтва залишаються живими та активно практикуються.

Однією з традиційних форм є китайський театр тіней, який базується на використанні плоских фігур, виготовлених зі шкіри або паперу. Під час вистави ці фігури рухаються за джерелом світла, створюючи характерні тіньові зображення на екрані. Супровід включає музику та вокальне виконання, що підсилює драматичний ефект постановки. Репертуар таких вистав зазвичай складається з традиційних сюжетів, які передаються усно або через письмові джерела. Виконавці часто є носіями давніх родинних традицій і зберігають техніку виконання протягом тривалого часу. У 2011 році ця форма театрального мистецтва була включена до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2026).

Пекінська опера є однією з найвідоміших і найрепрезентативніших форм традиційного театру Китаю. Вона поєднує спів, акторську гру, танцювальні елементи та бойові мистецтва в єдину сценічну систему. Основною мовною основою вистави виступає пекінський діалект, що підкреслює її регіональне походження. Сюжети постановок охоплюють історичні події, побутові ситуації, політичні конфлікти та легендарні історії. Важливу роль відіграє музичний супровід, який формує емоційний фон та ритм вистави. Також характерними є символічна пластика акторів, складний грим і яскраві костюми, що мають чітке семіотичне значення.

Окреме місце серед театральних традицій займає тибетська опера, яка є поширеною серед етнічних спільнот західних регіонів Китаю. Вона поєднує елементи співу, танцю, оповіді та релігійних ритуальних практик. На відміну від пекінської опери, для неї характерна більша кількість акробатичних і танцювальних елементів. Виконавці використовують яскраві костюми та традиційні маски, що підкреслюють символічний характер дійства. Грим зазвичай більш стриманий і контрастує з декоративністю масок. У 2009 році тибетська опера була визнана частиною світової нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, що підтверджує її культурну цінність і міжнародне значення (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2026).

У сучасній культурній політиці Китаю важливе місце посідає інтеграція елементів нематеріальної культурної спадщини до міжнародного переліку охоронюваних об'єктів ЮНЕСКО. Такий підхід розглядається як інструмент підвищення суспільної значущості традиційних практик та зміцнення поваги до культурного різноманіття. Визнання на міжнародному рівні також сприяє популяризації локальних традицій серед широкої аудиторії. Окремо підкреслюється, що подібні механізми впливають на розвиток туристичної привабливості регіонів. У результаті нематеріальна спадщина стає не лише культурним, але й соціально-економічним ресурсом.

Китайська культурна система має багатовікову історію, що відображається у великій кількості традиційних практик і форм вираження. Нематеріальна спадщина включає різні види народного мистецтва, музичні та танцювальні традиції, а також обрядові та святкові практики. Важливими її складовими є також кулінарна культура та традиційна медицина, які відіграють значну роль у формуванні повсякденного життя населення, про які йшлося вище. Ці елементи не лише зберігають історичну пам'ять, але й підтримують культурну ідентичність суспільства. Вони передаються з покоління в покоління через практику, навчання та соціальну взаємодію. Системний розподіл зазначених китайських елементів за міжнародною матрицею 5 ключових категорій ЮНЕСКО наочно представлено у роботі (Додаток В). Завдяки цьому нематеріальна культурна спадщина залишається живою та динамічною системою.

Окреме значення має вплив культурної спадщини на розвиток туристичної сфери. Історико-культурні об'єкти та традиційні практики Китаю привертають увагу не лише туристів, але й дослідників, істориків та археологів з усього світу. Їхні дослідження та популяризація сприяють підвищенню міжнародного інтересу до китайської культури. Важливим напрямом є також подієвий туризм, який базується на участі у традиційних святах, фестивалях та культурних заходах. Нематеріальна спадщина, кухня, музика, танці та ремесла, формує окремий сегмент

туристичних послуг. Це дозволяє створювати різноманітні культурні маршрути та розширювати туристичні можливості країни.

Таким чином, нематеріальна культурна спадщина виступає важливим фактором розвитку туристичної галузі та формування позитивного міжнародного іміджу Китаю. Вона поєднує культурну, освітню та економічну функції, створюючи умови для сталого розвитку регіонів. Використання культурного потенціалу сприяє розширенню туристичних потоків та підвищенню інтересу до національних традицій. Важливо забезпечувати належний рівень охорони та збереження цих елементів для майбутніх поколінь. Збереження автентичності традицій є ключовою умовою їх подальшого розвитку. У цьому контексті міжнародне співробітництво відіграє важливу роль у підтримці культурної спадщини.

2.2. Особливості залучення нематеріальної спадщини в туристичні індустрії Китаю

Розглядаючи туризм у контексті Китайської Народної Республіки як важливий напрям пізнавальної діяльності населення та інструмент формування культурної ідентичності, слід відзначити особливу роль нематеріальної культурної спадщини у структурі туристичних практик країни. У китайській туристичній системі НКС виступає не лише об'єктом ознайомлення, а й активним елементом взаємодії між туристом, локальним культурним середовищем і традиційними практиками, що зберігаються у живій формі. Завдяки цьому подорожі перетворюються на процес безпосереднього залучення до культурного досвіду, де відбувається не просто споглядання, а включення у традиційні форми діяльності. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти специфіку регіональних культур Китаю та їхню історичну тяглість. У результаті нематеріальна спадщина набуває функції не

лише культурного ресурсу, але й засобу освітнього та виховного впливу в межах туристичної індустрії (Поливач, 2012).

У структурі використання нематеріальної культурної спадщини в туристичній індустрії Китаю важливе місце займає поєднання пізнавальних, емоційних, ціннісних та організаційних компонентів туристичного процесу. Діяльнісний аспект реалізується через безпосередню участь туристів у традиційних практиках, ремеслах або культурних подіях, що дозволяє отримати практичний досвід взаємодії з елементами спадщини. Мотиваційно-емоційний компонент забезпечує формування інтересу до культурних традицій і створює емоційно насичене сприйняття китайської культури. Особистісно-ціннісний вимір сприяє формуванню поваги до історико-культурної спадщини та усвідомленню її значення для розвитку суспільства. Ці елементи забезпечують педагогічний ефект туристичної діяльності, що в Китаї активно інтегрується у програми культурного туризму та регіонального розвитку.

Залучення нематеріальної культурної спадщини до туристичної індустрії Китаю суттєво впливає на пізнавальну сферу туристів, сприяючи розвитку інтелектуальних здібностей, емоційного сприйняття та формуванню стійких культурних уявлень. У процесі взаємодії з традиційними практиками, такими як ритуали, ремесла, фестивалі або театральні форми, туристи отримують можливість усвідомити унікальність китайської цивілізації та її регіональне різноманіття. Отриманий досвід трансформується у ціннісні орієнтації, що впливають на формування поваги до культурної спадщини та її збереження (Гудзинський, 2022). У Китаї активно розвиваються туристичні програми, що базуються на використанні елементів нематеріальної спадщини, включаючи інтерактивні маршрути, культурні фестивалі та відвідування традиційних поселень. Таким чином, нематеріальна культурна спадщина виступає важливим ресурсом розвитку туристичної індустрії Китаю та інструментом популяризації його культурної унікальності на міжнародному рівні.

Залучення нематеріальної культурної спадщини до туристичної індустрії Китаю відбувається через формування багаторівневих моделей туристичного досвіду, у яких культурні практики стають безпосередньою частиною туристичного продукту. У цьому процесі нематеріальна спадщина не лише демонструється, а інтегрується у структуру туристичних послуг як активний елемент взаємодії. Особливістю китайської моделі є поєднання пізнавальних, емоційних та практичних форм участі туристів у культурному середовищі. Це дозволяє перетворювати спадщину на економічно та соціально функціональний ресурс туристичної індустрії. (рис. 2.1).

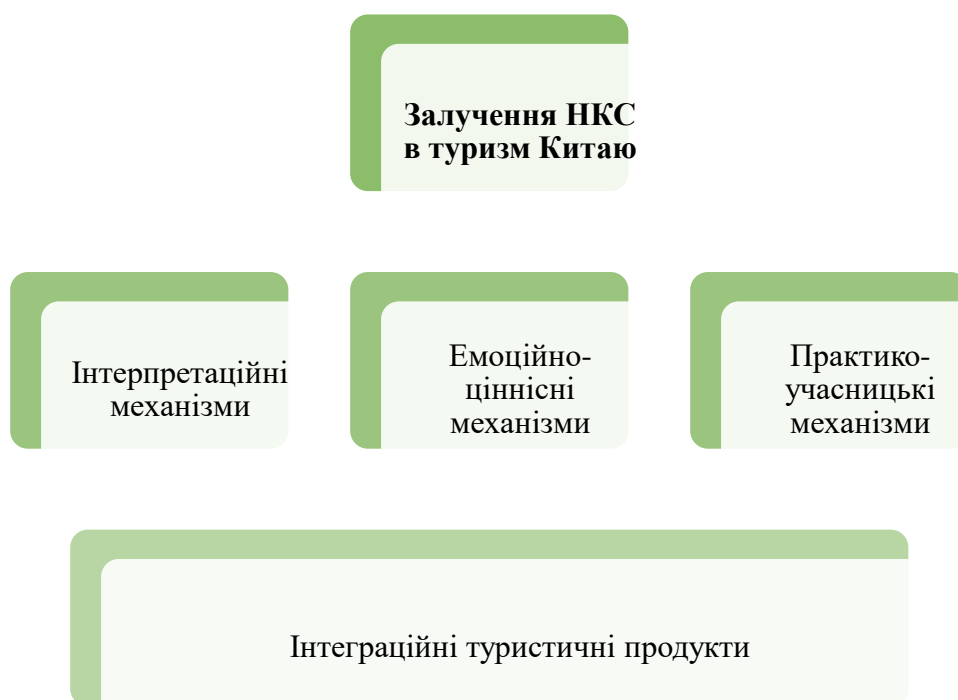

Рисунок 2.1 Механізми залучення нематеріальної культурної спадщини в туристичну індустрію Китаю

(побудовано за даними: *China Highlights, 2021; Малютіна & Огієнко, 2019; Мандрик & Гнедько, 2018*)

У туристичній індустрії Китаю першим рівнем залучення нематеріальної спадщини є її інтерпретація через туристичні продукти. Йдеться не про просте

інформування, а про включення пояснень у простір самої культурної практики. Турист отримує зміст традицій безпосередньо під час їх демонстрації або відтворення, що змінює спосіб сприйняття спадщини. У багатьох регіонах пояснювальні елементи вбудовані у маршрути, майстер-класи та етнографічні локації. Таким чином Китай формує модель, де знання про спадщину передаються через досвід, а не через абстрактну інформацію.

Другий аспект цього механізму полягає у територіальній прив'язці культурних практик. Кожен регіон Китаю формує власний інтерпретаційний контур, де спадщина подається як частина локальної ідентичності. Це дозволяє туристичним продуктам відрізнитися між собою не лише змістом, а й способом подачі. Важливо, що інтерпретація здійснюється не зовнішніми посередниками, а часто самими носіями традицій. У результаті формується автентична модель пізнання нематеріальної спадщини в туризмі (Travel China Guide, 2021).

Емоційний вплив у китайській туристичній практиці використовується як інструмент підсилення цінності нематеріальної спадщини. Формування туристичного досвіду відбувається через занурення у культурні події, де важливу роль відіграють атмосфера, символіка та ритуальність. Такі елементи не подаються як фон, а стають центральною частиною туристичного продукту. Це створює умови, за яких сприйняття спадщини набуває особистісного характеру. Тобто формується не лише інтерес, а й емоційна прив'язаність до культурного досвіду.

Особливість також полягає у формуванні ціннісного ставлення до спадщини через пережитий досвід. У Китаї це досягається шляхом організації фестивалів, театралізованих подій та культурних реконструкцій. Турист у таких умовах не просто спостерігає, а стає частиною події, що підсилює емоційне включення. Це сприяє формуванню поваги до традицій та усвідомлення їхньої культурної значущості. Таким чином емоційно-ціннісний механізм забезпечує глибоке закріплення культурного досвіду (Український інформаційний портал, б.д.).

Найбільш характерною особливістю залучення нематеріальної спадщини в Китаї є активне включення туристів у практичну діяльність. Йдеться про формати,

де турист не лише спостерігає, а виконує окремі елементи традиційних ремесел, ритуалів або культурних дій. Такі практики інтегруються у туристичні послуги як стандартизовані або напівавтентичні моделі досвіду. Це змінює саму логіку туризму, перетворюючи його на процес участі у відтворенні культури (Мальська & Худо, 2012). Саме така модель є однією з ключових особливостей китайської туристичної індустрії.

Важлива складова цього механізму полягає у довготривалому впливі участі на поведінкові установки туриста. Після повернення з подорожі зростає ймовірність подальшої культурної активності, пов'язаної з популяризацією або підтримкою традицій. Участь у практиках формує відчуття особистої причетності до спадщини, що виходить за межі туристичного досвіду (Шамара & Четверікова, 2017). Це підсилює соціальну функцію туризму як інструменту культурної комунікації. У підсумку практико-учасницький механізм забезпечує трансформацію туриста з споживача в носія культурного досвіду.

Отож у цілому можна сказати, що зазначені механізми формують специфічну модель залучення нематеріальної культурної спадщини в туристичну індустрію Китаю, де кожен елемент виконує функцію підсилення туристичного досвіду. Важливо, що ці механізми не існують окремо, а працюють як єдина система створення туристичного продукту. Це дозволяє розглядати нематеріальну спадщину не як об'єкт демонстрації, а як активний ресурс туристичної економіки. Саме така інтеграційна модель є характерною рисою китайського підходу до культурного туризму.

2.3. Нематеріальна культурна спадщина етнічних меншин Китаю та її використання в туризмі

Проблематика етнотуризму розглядається як важливий напрям дослідження туристичних ресурсів, у межах якого етнічні території інтерпретуються як комплекс носіїв матеріальних і нематеріальних культурних проявів. У цьому

контексті етнічні туристичні ресурси доцільно розуміти як сукупність елементів культури, що формуються історично та відображають специфіку життєдіяльності певних спільнот. Їхня структура є неоднорідною, так як поєднує як об'єкти матеріальної культури, так і нематеріальні форми культурної спадщини, що функціонують у соціальному середовищі (Мелько, 2015). Такий підхід дозволяє розглядати етнічну культуру як багатомірну основу туристичної привабливості територій в багатонаціональних державах, таких як Китай. У сучасній науковій практиці простежується поділ підходів до аналізу етнічних ресурсів, що ґрунтується на різних критеріях їх інтерпретації.

У межах одного з підходів акцент робиться на географічній зумовленості етнокультурних процесів, де ключове значення мають природні умови та просторові особливості розвитку територій. У цьому випадку етнічні туристичні ресурси розглядаються як результат взаємодії людини з навколишнім середовищем, що вплинуло на формування специфічних культурних практик. Інший підхід зосереджується на історико-культурному вимірі, у якому головна увага приділяється духовним та соціальним проявам етнічних спільнот. У його межах аналізуються традиції, обряди, мовні особливості та інші нематеріальні компоненти культури, що визначають ідентичність етносів (Борисюк, Дудник & Беркова, 2019). Сукупність цих підходів забезпечує більш повне розуміння етнічних туристичних ресурсів у контексті їх залучення до туристичної індустрії при дослідженні етнічних меншин Китаю.

Етнографічний туризм у Китаї характеризується динамічним розвитком, що безпосередньо зумовлено високим рівнем етнічної різноманітності країни. У межах держави офіційно визначено 56 етнічних груп, серед яких 55 становлять національні меншини, тоді як домінуючу позицію займає народ хань. Така структура населення формує унікальну культурну мозаїку, яка створює широкі можливості для розвитку туристичних практик, пов'язаних із етнокультурною спадщиною. Етнічні спільноти Китаю суттєво відрізняються за чисельністю, просторовим розселенням та культурними особливостями, що впливає на

формування регіональних туристичних продуктів. Саме етнічна строкатість виступає одним із ключових чинників розвитку етнографічного напрямку туризму в країні.

До найбільш чисельних етнічних меншин належать чжуани, чисельність яких перевищує 16 мільйонів осіб, хуей (дунгани) близько 8 мільйонів, уйгури приблизно 7 мільйонів, а також іцзу— понад 6 мільйонів осіб. Поряд із ними в країні проживає велика кількість інших етнічних груп, серед яких чжуани, маньчжури, хуейці, мяо, уйгури, і, туцзя, монголи, тибетці, буї, дун, яо, корейці, бай, ханьї, лі, казахи та дай. Значна частина цих спільнот зосереджена в окремих автономних районах і провінціях, що сприяє формуванню локальних центрів етнокультурного туризму. У Китаї існує група меншин середньої чисельності, що налічує від 100 тисяч до 1 мільйона осіб, до яких належать шеяни, лісу, геллао, лаху, дунсян, вай, шуй, насі, цян, ту, сиботе, мулао, киргизи та інші народи. Їхня культурна специфіка також активно використовується у туристичній сфері, особливо в межах регіональних маршрутів і культурних фестивалів (Вікіпедія, 2026).

Окрему групу становлять малі етнічні спільноти, чисельність яких коливається від кількох тисяч до ста тисяч осіб. До них відносять булан, таджиків, пумі, цзин, цзино, деан, узбеків, росіян, баоань, меншбай, орочон, а також гірські групи гаошань та інші. Ці народи переважно зберігають традиційний спосіб життя, що робить їхні культурні практики особливо привабливими для етнографічного туризму. Найменш чисельною етнічною групою в Китаї вважаються лоба, чисельність яких становить близько 3 тисяч осіб. Їхня культурна ізольованість та унікальні традиції формують специфічний інтерес з боку туристичних досліджень і практик, пов'язаних із нематеріальною культурною спадщиною.

Народ хань є найбільш чисельною етнічною групою Китаю, на яку припадає близько 93% усього населення країни, тоді як частка національних меншин становить приблизно 7%. Така демографічна структура визначає провідну роль ханьців у формуванні культурного простору і підкреслює значення етнічного

різноманіття як ресурсу для розвитку культурного й етнографічного туризму. Ханьці проживають практично на всій території Китаю, однак найбільша їх концентрація спостерігається в басейнах річок Хуанхе, Янцзи та Чжуцзян, а також у межах Північно-Східної рівнини. Таке розселення історично пов'язане з розвитком землеробства та формуванням перших осередків китайської цивілізації. У релігійно-філософському плані ханьська культура базується на поєднанні конфуціанства, даосизму та буддизму, які впливають на світоглядні та соціальні практики населення (Вікіпедія, 2026).

Важливою складовою матеріальної та нематеріальної культури ханьців є традиційний одяг ханьфу, який виступає символом історичної тяглості китайської цивілізації. Його зовнішній вигляд зазнавав змін залежно від історичних епох та правлячих династій, однак характерними залишаються довгі силуети, широкі рукави та використання легких тканин, передусім шовку. У традиційній колористиці ханьфу часто переважають червоні, зелені та золоті відтінки, що мають символічне значення в культурі Китаю. За міфологічною традицією, його походження пов'язують із постаттю Лей Цзу, дружини Жовтого Імператора. У сучасних умовах ханьфу використовується не лише як елемент історичної спадщини, а й як об'єкт культурного відтворення у межах туристичних і фестивальних практик.

Культурна спадщина ханьців представлена широким спектром традиційних мистецтв, серед яких особливе місце займають каліграфія, класичний китайський живопис, декоративна вишивка, вироби з нефриту, а також народні техніки ліплення з тіста та глини. Ці форми творчості активно інтегруються у туристичну сферу як елементи демонстраційних програм і майстер-класів, що дозволяє відвідувачам безпосередньо ознайомитися з традиційними технологіями. Окреме значення має аграрна культурна спадщина, рисові тераси, які є прикладом багатовікової взаємодії людини з природним середовищем (Український туристичний портал, б.д). Історично їх формування пов'язують із регіонами Південно-Західного Китаю, а саме провінцією Юньнань, де вони стали основою

традиційного землеробства. Сьогодні ці ландшафти використовуються як туристичні об'єкти, де проводяться тематичні фестивалі та реконструкції сільськогосподарських процесів, що підсилює їхню привабливість для культурного туризму (Вікіпедія, 2026).

Провінція Юньнань вирізняється високим рівнем етнічної різноманітності, адже на її території проживає понад двадцять різних етнічних груп. Така концентрація етносів сформувалася історично під впливом міграційних процесів, військових подій, освоєння нових територій та адміністративних змін у різні періоди розвитку Китаю. У результаті цього на території регіону сформувалися компактні етнічні громади, які зберегли власні культурні традиції та способи життя. Подібне співіснування сприяло активній взаємодії між ханьським населенням та національними меншинами, що відобразилося у взаємному культурному обміні. У сучасних умовах така етнокультурна структура регіону використовується як основа для розвитку багатокomпонентних туристичних маршрутів, орієнтованих на демонстрацію культурного різноманіття Китаю.

Провінція Гуйчжоу, розташована у південно-західній частині Китаю, є одним із найбільш показових регіонів для розвитку етнографічного туризму завдяки високій концентрації національних меншин. На її території проживають численні етнічні групи, серед яких мяо, донг, шуй та геця, що формують складну й багатшарову культурну структуру регіону. Особливістю туристичного освоєння цієї території є орієнтація на автентичні сільські поселення, які виступають центрами збереження традиційного способу життя. Саме етнічні села стають базовими осередками демонстрації нематеріальної культурної спадщини, інтегрованої у туристичні маршрути. Такий підхід дозволяє безпосередньо залучати туристів до простору живої традиційної культури.

Серед прикладів етнокультурних локацій виділяються села, де збереглися традиційні ремесла та технології виробництва. У селі Матанг, що належить до спільноти геця, туристам демонструють процес виготовлення батику - ручного фарбування тканин із використанням традиційних технік. У селі Шицяо Мяо

зберігається практика ручного виготовлення паперу, яка виступає важливим елементом місцевої культурної спадщини. Такі ремесла не лише демонструються як експозиційні елементи, а й часто включають інтерактивну участь відвідувачів, що посилює їх туристичну привабливість. У результаті ремісничі практики перетворюються на активну складову туристичного продукту регіону.

Окреме місце в туристичному використанні нематеріальної спадщини займають традиційні святкові практики народу мяо, особливо новорічні фестивалі. Під час цих подій учасники одягають святкові костюми та здійснюють урочисті процесії до сусідніх поселень, де відбуваються ритуали вшанування предків. Важливим елементом свят є обрядовий спів, який часто виконується у формі антифонного діалогу між групами виконавців. Подібні фестивалі активно включаються до туристичних програм як подієві заходи, що дозволяють відвідувачам спостерігати або частково долучатися до традиційних практик. Це формує унікальний досвід взаємодії з живою етнокультурною спадщиною (TripAdvisor, 2026).

Етнічна спільнота мяо не є однорідною і включає низку локальних груп, серед яких умовно виділяють червоних, чорних та синіх мяо. Кожна з цих груп має власні культурні особливості, що проявляються у мові, орнаментах, обрядах та повсякденних практиках. Історично тривалі міграційні процеси сприяли формуванню складної системи культурної пам'яті, яка зберігається у символіці традиційного одягу. Вишивка на костюмах виконує функцію своєрідного культурного кодування, де відображаються уявлення про предків, природні символи та історичні сюжети. Така система орнаментів сьогодні також використовується як елемент туристичної інтерпретації культурної ідентичності мяо.

Особливого значення у культурі мяо набуває срібло, яке традиційно розглядається як важливий символ соціального та духовного статусу. Срібні прикраси, що даруються дівчатам з раннього віку, поступово формують складні комплекти оздоблення, які можуть зберігатися до періоду одруження. У

традиційних наборах використовуються масивні корони, намиста, сережки, браслети та інші декоративні елементи, що мають не лише естетичне, але й символічне значення. В окремих випадках вага таких прикрас може бути значною, що підкреслює їхню ритуальну важливість. У туристичному контексті ці елементи виступають яскравим візуальним маркером культурної ідентичності, який активно використовується у фестивальных і демонстраційних програмах.

Тибетські громади в межах Китаю становлять одну з найвиразніших етнічних спільнот, у яких традиційний спосіб життя досі зберігає значну вагу в соціальній структурі. Історично домінувало землеробство, що охоплювало приблизно дві третини населення, тоді як кочове скотарство формувало основу існування ще близько п'ятої частини тибетців. Міські форми життя були менш поширеними, проте поступово посилюються під впливом сучасних трансформацій. Навіть у нових умовах багато громад продовжують відтворювати традиційні моделі господарювання та побуту, що безпосередньо впливає на збереження нематеріальної культурної спадщини. Саме ця стійкість повсякденних практик робить тибетську культуру важливим ресурсом для етнокультурного туризму в Китаї.

Уявлення про походження тибетців у значній мірі ґрунтуються на міфологічних наративах, які продовжують функціонувати як частина живої культурної пам'яті. Найвідоміший сюжет пов'язує формування народу з символічним союзом людини та мавпи на горі Ганпо Рі поблизу Цеданга, що підкреслює сакральне трактування етногенезу. Ці легенди не лише передаються усно, а й відтворюються у культурних практиках, стаючи елементом туристичної інтерпретації регіону. Релігійна система тибетців, у якій домінує буддизм, визначає структуру календаря, поведінкові норми та ритуальні практики. У цьому контексті фестиваль Шотон виконує функцію не просто святкової події, а комплексного культурного простору, де поєднуються театралізовані вистави, релігійні обряди та традиційні форми мистецтва, що активно включаються в туристичні програми (Вікіпедія, 2026).

Окремий вимір тибетської нематеріальної спадщини формує ритуальний танець цам, який поєднує релігійний символізм і театралізовану виразність. Його виконання не зводиться до мистецької демонстрації, а функціонує як сакральна дія з чітко визначеним духовним змістом. У ритуалі через образи та сюжетні сцени відтворюються ключові моменти буддистської історії та міфології, включно з конфліктами духовних сил і процесами морального очищення. Важливим є те, що цей танець одночасно виконує кілька функцій: від символічного очищення простору до релігійної підготовки учасників і громади до нових життєвих циклів. Візуальна складова — маски, костюми, атрибутика — створює сильний естетичний ефект, який у сучасній туристичній практиці стає одним із ключових елементів залучення відвідувачів.

Ще одним значущим елементом культурного календаря виступає свято Сага Дава, яке має чітко структурований релігійний характер і охоплює повний місячний цикл. Його часові межі визначаються фазами місяця, що підкреслює тісний зв'язок духовних практик із природними ритмами. У цей період посилюється релігійна активність, що проявляється у читанні сакральних текстів, колективних молитвах і виконанні традиційних піснеспівів. Монастирські комплекси стають головними центрами концентрації духовного життя, формуючи простір паломництва та ритуальної взаємодії (Вікіпедія, 2026). У туристичному вимірі ці практики набувають форми культурного досвіду, де спостереження за релігійними діями поєднується з ознайомленням із глибинними пластами нематеріальної спадщини тибетців.

Отож можна сказати, що нематеріальна культурна спадщина етнічних меншин Китаю є складним багаторівневим явищем, що охоплює традиційні вірування, ритуальні практики, мистецькі форми та елементи повсякденної культури. Її збереження та відтворення тісно пов'язані з історичними умовами розвитку окремих етнічних груп і специфікою їхнього соціального середовища.

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КИТАЮ В ТУРИЗМІ

3.1. Проблеми використання та збереження нематеріальної культурної спадщини в туризмі

Використання нематеріальної культурної спадщини (НКС) у туристичній індустрії Китаю є важливим інструментом популяризації національної культури та залучення міжнародних відвідувачів. Цей процес супроводжується низкою суперечностей, що впливають як на автентичність культурних практик, так і на сталість їх розвитку. Активне залучення елементів НКС до туристичних продуктів часто змінює їхнє первісне функціональне та символічне значення. Це пов'язано з необхідністю адаптації культурних форм до очікувань масового споживача, що нерідко призводить до спрощення змісту та формалізації традицій. У результаті виникає потреба у глибшому науковому осмисленні проблем, що постають у процесі використання НКС у туризмі.

Особливої уваги заслуговують такі явища, як комодифікація культурної спадщини, її «музеефікація» та нерівномірність туристичного попиту. Ці процеси не лише трансформують саму сутність нематеріальної спадщини, але й впливають на соціокультурний розвиток локальних спільнот. Комерціалізація традицій може призводити до втрати їх автентичності, тоді як орієнтація на туристів до штучного збереження окремих форм без їх природної еволюції. Вибірковий інтерес туристів формує дисбаланс у представленні різних елементів НКС. Узагальнення ключових проблем використання нематеріальної культурної спадщини в туризмі Китаю представлено на рис. 3.1.

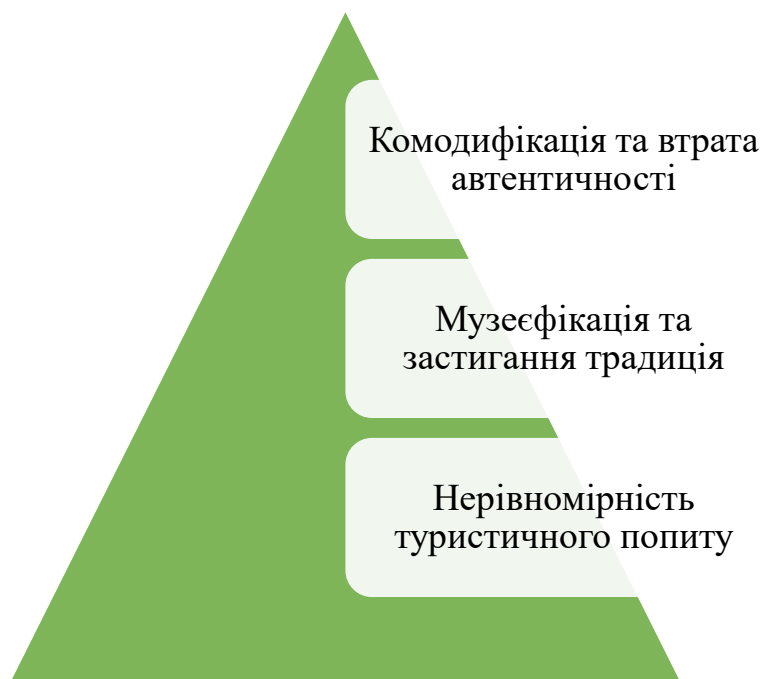

Рисунок 3.1. Основні проблеми використання нематеріальної культурної спадщини Китаю в туристичній індустрії

(побудовано за даними Ferrari, Jimenez & Secondi, 2021)

Однією з ключових проблем використання нематеріальної культурної спадщини Китаю в туристичній індустрії є процес її комодифікації, тобто перетворення культурних практик на товар, орієнтований на споживання туристами. Станом на 2025 рік ця тенденція посилюється внаслідок активного розвитку внутрішнього та міжнародного туризму, що стимулює стандартизацію культурних продуктів. Традиційні ритуали, театральні вистави та ремесла дедалі частіше адаптуються під очікування масової аудиторії, що призводить до спрощення їх змісту. У багатьох випадках культурні елементи втрачають сакральний або символічний характер і перетворюються на розважальні шоу. Це створює ризик формування поверхневого уявлення про китайську культуру серед туристів.

Особливо яскраво ця проблема проявляється у сфері традиційних виконавських мистецтв і фестивальної культури. Наприклад, елементи традиційних оперних форм або обрядових практик часто демонструються у

скороченому або зміненому форматі, що відповідає часовим та емоційним очікуванням туристів. Така трансформація змінює не лише форму, але й функцію культурних практик, віддаляючи їх від первинного соціального контексту. Носії традицій змушені підлаштовуватися під ринкові умови, що впливає на спосіб передачі знань наступним поколінням. У довгостроковій перспективі це може призвести до втрати глибинних смислів і поступового зникнення автентичних форм нематеріальної спадщини.

Іншою суттєвою проблемою є так звана «музеефікація» нематеріальної культурної спадщини, яка проявляється у штучному збереженні традицій у незмінному вигляді. У туристичній практиці Китаю станом на 2025 рік спостерігається тенденція до фіксації певних культурних форм як «еталонних» для демонстрації відвідувачам. Це обмежує природний розвиток традицій. Вони перестають адаптуватися до сучасних соціальних умов. У результаті жива культура трансформується у статичний експонат, орієнтований на зовнішнє сприйняття. Такий підхід суперечить самій сутності нематеріальної спадщини як динамічного явища (Лебедева, 2021).

Це характерно для етнографічних сіл і культурних парків, де відтворюються «автентичні» умови життя етнічних спільнот. У таких локаціях традиції часто існують у відокремленому від реального життя форматі, що створює ілюзію незмінності культури. Носії спадщини можуть втрачати мотивацію до її розвитку, адже головною метою стає відповідність туристичним очікуванням. Це призводить до консервації культурних практик і зниження їх функціональності у повсякденному житті. Тобто формується розрив між «живою» культурою та її туристичною інтерпретацією.

Ще однією важливою проблемою є нерівномірність туристичного попиту на різні елементи нематеріальної культурної спадщини. Станом на зараз у Китаї найбільшу популярність мають видовищні та комерційно привабливі форми культури, які легко інтегруються у туристичні продукти. До них належать театральні вистави, гастрономічні традиції та окремі ремесла, що мають високий

рівень візуалізації. Менш помітні елементи, такі як усна творчість, локальні знання або традиційні системи світогляду, залишаються поза увагою туристичного ринку. Це призводить до дисбалансу у розвитку різних складових нематеріальної спадщини.

Нерівномірність попиту також має регіональний вимір, так як туристичні потоки концентруються у найбільш розвинених і доступних регіонах. У результаті одні території отримують значні економічні вигоди від використання культурної спадщини, тоді як інші залишаються на периферії туристичного розвитку (Zhao & Liu, 2023). Це посилює соціально-економічну нерівність між регіонами та впливає на можливості збереження локальних традицій. Орієнтація на популярні культурні продукти може витіснити менш комерціалізовані, але не менш цінні елементи спадщини. Таким чином формується селективна модель використання НКС, яка не відображає її реального культурного різноманіття.

Збереження нематеріальної культурної спадщини Китаю відбувається в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій і глобалізаційного впливу. Традиційні форми культури дедалі частіше опиняються під тиском стандартизованих моделей поведінки та споживання. Це призводить до ослаблення механізмів міжпоколінної передачі знань і втрати локальної культурної специфіки. У сукупності такі процеси формують комплекс системних викликів, що потребують цілеспрямованого аналізу та управління (рис. 3.2).

Глобалізаційні процеси суттєво змінюють культурні орієнтири молодого покоління в Китаї, формуючи пріоритети, зорієнтовані на сучасні масові тренди. Традиційні ремесла, обрядові практики та локальні знання часто сприймаються як застарілі або економічно неперспективні. У результаті зменшується кількість осіб, готових інвестувати час у їх опанування. Це створює реальну загрозу розриву культурної тяглості. Особливо це помітно у сільських регіонах, де молодь активно мігрує до міст.

Паралельно відбувається уніфікація культурного простору, коли локальні традиції поступово витісняються стандартизованими формами культурного

споживання. Масова культура пропонує більш доступні та привабливі формати, що знижує інтерес до складних традиційних практик. У таких умовах навіть ті елементи спадщини, які формально зберігаються, втрачають свою соціальну функцію. Вони перестають бути частиною повсякденного життя і переходять у символічну площину. Це ускладнює їх природне відтворення в майбутньому.

Вплив глобалізації та уніфікації

Вразливість способів передачі

Проблема авторського права та інтелектуальної власності

Трансформація соціального середовища

Рисунок 3.2. Основні проблеми збереження нематеріальної культурної спадщини Китаю

(побудовано за даними Ferrari, Jimenez & Secondi, 2021)

Нематеріальна культурна спадщина значною мірою залежить від неформальних механізмів передачі, таких як усне навчання або практична участь. Відсутність інституціоналізованих форм збереження робить ці знання вразливими до будь-яких соціальних змін. Якщо носій традиції припиняє діяльність або не має учнів, елемент культури може зникнути без можливості відновлення. Це особливо характерно для вузькоспеціалізованих ремесел і локальних практик. Таким чином, стабільність передачі прямо залежить від наявності зацікавленої спільноти.

Додатковим фактором є зміна способу життя населення, яка обмежує можливості для традиційного навчання. Урбанізація, зміна зайнятості та зростання ролі формальної освіти витісняють неформальні моделі передачі знань. У багатьох випадках традиційні практики не інтегруються у сучасну систему освіти. Це

створює розрив між культурною спадщиною та новими соціальними умовами. У результаті частина знань поступово втрачається або залишається фрагментарною.

Використання елементів нематеріальної культурної спадщини в комерційних цілях часто супроводжується порушенням прав їхніх носіїв. Традиційні орнаменти, техніки або знання використовуються компаніями без належного погодження з громадами. Це створює ситуацію, коли економічну вигоду отримують зовнішні актори, а не носії культури. Такий підхід суперечить принципам справедливого розподілу ресурсів. Він також підриває довіру до механізмів охорони спадщини.

Проблема ускладнюється тим, що нематеріальна спадщина часто не має чітко визначених правових власників. Колективний характер традицій ускладнює їх юридичний захист у межах класичних моделей інтелектуальної власності. У результаті громади мають обмежені можливості для захисту своїх прав. Це створює передумови для культурної експлуатації. Відсутність ефективних механізмів компенсації знижує мотивацію до збереження традицій.

Швидка урбанізація Китаю суттєво змінює соціальну структуру суспільства, впливаючи на середовище існування нематеріальної культурної спадщини. Традиційні практики історично формувалися в межах локальних спільнот, де вони виконували конкретні соціальні функції. Переміщення населення до міст руйнує ці зв'язки та зменшує роль колективних культурних практик. У нових умовах багато елементів спадщини втрачають своє практичне значення. Це призводить до їх поступового зникнення або трансформації.

Міське середовище, орієнтоване на інші ритми життя, не завжди сприяє відтворенню традиційних форм культури. Просторові та соціальні обмеження знижують можливості для проведення обрядів і колективних практик. Нові покоління формують інші моделі ідентичності, менш пов'язані з локальними традиціями. Це змінює структуру попиту на культурні практики. Тобто нематеріальна спадщина втрачає своє природне середовище функціонування.

Забезпечення сталого розвитку нематеріальної культурної спадщини потребує комплексного підходу, орієнтованого на поєднання культурних і економічних інтересів. Важливим напрямом є підвищення обізнаності туристів щодо цінності автентичних культурних практик. Це дозволяє формувати попит на якісний і відповідальний культурний продукт. У свою чергу, це стимулює збереження традицій у їх природному вигляді.

Не менш значущим є залучення місцевих громад до процесу управління та використання культурної спадщини. Саме носії традицій повинні виступати ключовими учасниками прийняття рішень щодо її використання. Важливо впроваджувати професійні підходи до культурного брендингу, що дозволяє поєднати економічну ефективність і збереження автентичності. Така модель сприяє формуванню збалансованої системи розвитку нематеріальної культурної спадщини Китаю.

3.2. Досвід Китаю щодо розвитку нематеріальної культурної спадщини та можливості його застосування в Україні після війни

Залучення нематеріальної культурної спадщини в туристичну галузь Китаю на сучасному етапі базується на державній стратегії інтеграції культури та туризму. Урядові програми спрямовані на перетворення традиційних знань, обрядів та ремесел у конкурентоспроможні туристичні продукти, що стимулюють економіку регіонів. Важливим інструментом такої політики є створення спеціалізованих зон культурної екології, де спадщина зберігається в її природному середовищі. Це дозволяє туристам взаємодіяти з живими традиціями без порушення звичного життєвого укладу місцевих громад-носіїв. Такий підхід забезпечує довгострокову життєздатність об'єктів нематеріальної спадщини через їхнє органічне включення у сферу послуг (Центр стратегічних медіа КНР [CGTN], б.д.). Вивчення передового досвіду КНР у контексті створення зон культурної екології має виняткове методологічне значення для повоєнної відбудови і ревіталізації туристичної галузі

України. Розорені війною українські регіони, особливо деокуповані території Півдня і Сходу, потребують не лише фізичного відновлення інфраструктури, а й відродження соціокультурного капіталу громади. Китайська модель локалізації охорони спадщини в межах цілісних екосистем може бути успішно адаптована в Україні через створення етнокультурних заповідників або креативних локальних кластерів. Це дозволить зберегти унікальні регіональні практики (наприклад, традиції козацького пісенного фольклору чи специфічні поліські обряди) в середовищі їх побутування. Інтеграція таких живих зон у майбутні туристичні маршрути виступатиме потужним інструментом психологічної реабілітації місцевого населення і відновлення економічної самостійності громад.

Особлива увага приділяється розвитку тематичних маршрутів, що фокусуються на конкретних аспектах китайської ідентичності, таких як Шовковий шлях або Чайна дорога. Ці маршрути пропонують туристам глибоке занурення у технології традиційного виробництва, народні промисли та особливості гастрономічної культури різних провінцій. Туристичні оператори активно впроваджують програми відвідування майстерень народних умільців, де відвідувачі можуть власноруч виготовити предмети прикладного мистецтва. Це сприяє не лише популяризації культури, а й створює додаткові джерела доходу для майстрів у сільській місцевості. Завдяки такому підходу нематеріальні активи стають ключовим фактором привабливості віддалених регіонів країни.

Сучасна практика залучення спадщини передбачає широке використання інтерактивних технологій для візуалізації складних культурних процесів. Музейні комплекси та виставкові центри КНР впроваджують елементи віртуальної реальності для демонстрації втрачених або сезонних обрядів і свят (UNESCO Embassy in Nepal, 2004). Цифрові платформи дозволяють туристам отримувати детальну інформацію про історію та значення кожного елемента спадщини в режимі реального часу. Це значно розширює аудиторію та робить традиційну культуру зрозумілішою для сучасної молоді та іноземних гостей. Таким чином,

інновації стають містком між давньою історією та вимогами сучасного туристичного ринку.

Фестивальний туризм є одним із найуспішніших форматів експлуатації нематеріальної культурної спадщини в межах китайської індустрії гостинності. Щорічні заходи, такі як Фестиваль ліхтарів чи свято Чжунцю, збирають мільйони відвідувачів, формуючи потужні потоки внутрішнього та зовнішнього туризму. Під час цих подій туристи стають безпосередніми учасниками святкувань, що забезпечує високий рівень емоційного залучення та задоволеності. Держава надає значну фінансову підтримку організаторам таких масових заходів для забезпечення їхньої відповідності автентичним стандартам. Це дозволяє підтримувати баланс між розважальною складовою та збереженням історичної точності культурних практик.

Важливим аспектом є впровадження освітніх компонентів у туристичні програми, що базуються на нематеріальних активах. Китайські університети та наукові центри розробляють спеціальні методичні рекомендації для гідів щодо правильної інтерпретації культурних кодів. Професійна підготовка фахівців дозволяє уникати поверхневого трактування традицій та запобігає поширенню неточних відомостей серед туристів. Багато туристичних дестинацій пропонують лекційні заняття та семінари, присвячені китайській філософії, медицині або бойовим мистецтвам. Такий інтелектуальний підхід підвищує цінність туристичного продукту та сприяє повазі до національної культури Китаю.

Економічна ефективність залучення спадщини проявляється у відродженні занепалих традиційних виробництв через попит на сувенірну продукцію. Туристи охоче купують товари, що мають маркування об'єктів національного надбання, такі як шовк, вишивка або кераміка певних шкіл. Створення брендів на основі нематеріальної спадщини дозволяє місцевим підприємствам виходити на глобальні ринки, використовуючи туризм як стартовий майданчик. Урядова підтримка малого бізнесу в цій сфері включає податкові пільги та допомогу в маркетинговому просуванні автентичних товарів. Внаслідок цього культурна спадщина стає

реальним інструментом боротьби з бідністю та стимулом для розвитку інфраструктури. Економічний механізм Китаю щодо стимулювання крафтового виробництва через податкові пільги і державне брендування є життєво потрібним для повоєнної України. Українські народні промисли, такі як петриківський розпис, опішнянська кераміка чи гуцульське ліжникарство, мають колосальний потенціал для швидкої капіталізації в межах індустрії гостинності. Державна фінансова підтримка і створення цільових інкубаторів для українських майстрів дозволять перетворити автентичні вміння на комерційно успішний сувенірний продукт високої доданої вартості. Це забезпечить робочими місцями внутрішньо переміщених осіб, ветеранів і жителів сільських територій, які найбільше постраждали від руйнування промислових об'єктів. Тобто використання досвіду КНР допоможе трансформувати українську нематеріальну спадщину з об'єкта виключно дотаційного захисту на самоокупний економічний ресурс дестинацій.

Успішна китайська практика розробки лінійних тематичних брендів (на кшталт «Чайної дороги») може стати основою для створення нових національних туристичних магнітів в Україні. Формування комплексних маршрутів, таких як «Шлях Борщу», «Подільський керамічний шлях» або «Козацькими дорогами», дозволить об'єднати зусилля різних областей задля спільної промоції. Це допоможе диверсифікувати туристичні потоки, відволікаючи їх від традиційно перевантажених центрів Західної України до відновлюваних центральних і південних областей. Маркетингове просування таких лінійних продуктів на європейському ринку дозволить задовольнити високий попит іноземних мандрівників на автентичну і солідарний туризм. Інтеграція гастрономічних, музичних і ремісничих елементів в єдину концепцію маршруту забезпечить тривале перебування туриста в регіоні і підвищить середній чек витрат.

Китайський досвід широкого впровадження іммерсивних і віртуальних технологій (VR/AR) має стати базовим елементом оновленої стратегії діджиталізації туризму в Україні. Так як багато матеріальних об'єктів і культурних центрів в Україні було безповоротно зруйновано або пошкоджено внаслідок

бойових дій, саме цифровізація нематеріальних елементів дозволить зберегти і репрезентувати їх світові. Створення інтерактивних 3D-моделей ремісничих технік, оцифрування автентичного співу і віртуальна реконструкція традиційних свят святкування Купала чи Різдва забезпечать безперервність трансляції культури. Такі інноваційні продукти можна використовувати на міжнародних виставках й інтернет-платформах для залучення майбутніх іноземних інвесторів та екскурсантів. Діджитал-інструменти дозволять мінімізувати фізичне навантаження на вразливі дестинації в період їхнього первинного екологічного та інфраструктурного відновлення.

У контексті стратегічного планування, досвід Китаю наочно демонструє, як системна державна політика інтеграції культури і туризму посилює м'яку силу країни на міжнародній арені. Для України у повоєнний період формування позитивного, креативного і незламного іміджу держави через трансляцію своєї живої спадщини буде головним завданням культурної дипломатії. Розробка чіткої нормативно-правової бази, що регулюватиме взаємодію туроператорів із громадами-носіями традицій, дозволить уникнути хаотичної експлуатації і спотворення автентичних кодів. Потрібно запозичити китайський підхід до професійної сертифікації гідів та експертів, які інтерпретуватимуть українську культуру без поверхневого «шароварництва». Створення національного реєстру комерціалізованих елементів НКС із чітким етичним кодексом гарантуватиме, що прибутки від туризму йтимуть на охорону і розвиток самих традицій.

На завершення слід зазначити, що майбутнє китайського туризму тісно пов'язане з постійним оновленням способів представлення нематеріальних ресурсів. Китай демонструє приклад того, як можна використовувати культурне багатство для зміцнення м'якої сили держави на міжнародній арені. Постійний моніторинг впливу туризму на стан спадщини дозволяє вчасно коригувати стратегії розвитку та уникати деградації цінностей. Залучення місцевих громад до управління туристичними об'єктами гарантує справедливий розподіл прибутків та збереження автентичного духу дестинацій. Комплексна імплементація цих

китайських управлінських і технологічних підходів, скоригована під європейські стандарти сталого розвитку, відкриває для України унікальний шанс здійснити якісний стрибок у розвитку культурного туризму. Синергія між державною підтримкою, цифровими інноваціями й активною участю місцевих громад дозволить перетворити трагедію руйнувань на точку оновлення і модернізації галузі. Жива спадщина має стати стрижнем, навколо якого формуватиметься нова архітектура української гостинності, орієнтована на високу якість, етичність і конкурентоспроможність. Завдяки цьому Україна зможе запропонувати глобальному туристичному ринку унікальний, глибоко емоційний і безпечний продукт, який відобразатиме силу її національної ідентичності. Тобто в цілому китайська модель інтеграції спадщини в туризм є зразком системного підходу до управління культурними активами країни.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження нематеріальної культурної спадщини Китаю як туристичного ресурсу, можна сформулювати низку концептуальних висновків, що відображають специфіку та перспективи даної тематики.

По-перше, теоретико-методологічний аналіз засвідчив, що нематеріальна культурна спадщина Китаю є не лише сукупністю стародавніх традицій, а й динамічним соціокультурним активом, який формує національну ідентичність у глобалізованому світі. Специфіка китайського підходу полягає у синкретизмі філософських вчень, релігійних обрядів та побутових практик, що створює унікальний фундамент для розбудови туристичного продукту. Визначено, що для сучасної індустрії туризму НКС виступає як інтелектуальний капітал, спроможний забезпечити високу емоційну та пізнавальну цінність подорожі. Це вимагає від науковців та практиків відмови від сприйняття культури як статичного об'єкта на користь розуміння її як живого процесу, що потребує специфічних методів інтерпретації та трансляції.

По-друге, в ході аналізу ресурсного потенціалу КНР було встановлено, що країна володіє однією з наймасштабніших у світі баз об'єктів нематеріальної спадщини, включених до списків ЮНЕСКО. Від фольклорних епосів та виконавського мистецтва до знань про природу та традиційних ремесел - кожен елемент має потенціал для формування цільового туристичного попиту. Дослідження підтвердило, що саме етнокультурне розмаїття провінцій Китаю, а саме традиції національних меншин, стає рушійною силою для розвитку внутрішнього етнотуризму. Спадщина виконує роль символічного посередника, що дозволяє споживачу долучитися до глибинних смислів східної цивілізації, трансформуючи пасивне спостереження в активний досвід міжкультурної комунікації.

По-третє, детальний розгляд інструментів інтеграції НКС у туристичну галузь виявив високу ефективність китайської моделі «охорона через розвиток». Державна політика Китаю демонструє успішний перехід від консервації пам'яток до створення креативних культурних просторів та зон екологічної охорони культури. Встановлено, що впровадження інтерактивних форматів, таких як майстер-класи, фестивалі та цифрові візуалізації, дозволяє подолати дистанцію між традицією та сучасним споживачем. Це забезпечує не лише комерційну окупність проєктів, а й фінансову підтримку носіїв традицій, стимулюючи молодь до вивчення та збереження рідної культури.

Дослідження дозволило ідентифікувати критичні проблеми, що виникають у процесі експлуатації нематеріальних активів. Основною загрозою залишається ризик деградації автентичності через надмірну комерціалізацію та створення спрощених «туристичних версій» сакральних обрядів. Процес комодифікації, коли жива культура перетворюється на стандартизований товар, може призвести до втрати глибинного змісту та унікальності об'єктів НКС. Було з'ясовано, що стирання межі між реальним ритуалом та театралізованим шоу створює хибне уявлення про культурний ландшафт країни, що потребує розробки суворих етичних стандартів та наукового контролю за якістю туристичної інтерпретації.

Також виявлено гостру проблему розриву спадкоємності у передачі знань, що зумовлено швидкими темпами урбанізації та глобалізації китайського суспільства. Втрата традиційного середовища існування сільських громад призводить до зникнення багатьох локальних практик, які не встигають адаптуватися до нових соціально-економічних реалій. Дослідження показало, що без системної підтримки безпосередніх носіїв спадщини та їхніх родин будь-які спроби збереження культури лише силами туризму будуть носити поверхневий характер. Це актуалізує необхідність впровадження освітніх програм та грантової допомоги майстрам народних промислів як невід'ємної складової сталого розвитку дестинацій.

На основі аналізу сучасних тенденцій запропоновано шляхи оптимізації використання НКС як туристичного ресурсу, що базуються на принципах інклюзивності та інноваційності. Наголошено на важливості цифровізації спадщини через створення мультимедійних архівів та мобільних додатків, які розширюють можливості самостійного вивчення культури туристами. Перспективним напрямом є розвиток кластерного підходу, де об'єкти нематеріальної спадщини об'єднуються з природними ландшафтами та архітектурними пам'ятками у цілісні туристичні маршрути. Це сприяє рівномірному розподілу туристичних потоків та знижує антропогенне навантаження на найбільш популярні об'єкти.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що нематеріальна культурна спадщина Китаю є стратегічним ресурсом, який за умови збалансованого управління забезпечує стабільний розвиток туристичної індустрії та зміцнення міжнародного іміджу країни. Досвід Китаю доводить, що культура та туризм не є антагоністичними сферами. Навпаки, їхній синергетичний зв'язок є запорукою збереження цивілізаційної спадщини у XXI столітті.

РЕЗЮМЕ

Карпенко Євгенія Олексіївна

НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КИТАЮ ЯК ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС

Кваліфікаційна робота присвячена комплексному дослідженню потенціалу нематеріальної культурної спадщини (НКС) Китайської Народної Республіки як фундаментального ресурсу для розвитку сучасної туристичної індустрії. *Метою кваліфікаційної роботи* є дослідження нематеріальної культурної спадщини Китаю як туристичного ресурсу та обґрунтування напрямів її ефективного використання у туристичній сфері.

Відповідно до поставленої мети визначено такі *завдання*: розкрити теоретико-методичні засади дослідження нематеріальної культурної спадщини; узагальнити підходи до її класифікації; охарактеризувати роль нематеріальної спадщини у сталому розвитку туризму; проаналізувати сучасний стан нематеріальної культурної спадщини Китаю; дослідити особливості її залучення до туристичної індустрії; визначити специфіку використання спадщини етнічних меншин у туризмі; виявити основні проблеми та перспективи подальшого розвитку цього напрямку.

Об'єктом дослідження є нематеріальна культурна спадщина як соціокультурне явище та елемент туристичної сфери. *Предметом дослідження* виступають особливості використання нематеріальної культурної спадщини Китаю як туристичного ресурсу та механізми її інтеграції в туристичну індустрію.

Під час виконання роботи були застосовані такі методи дослідження: системний підхід для вивчення структури культурної спадщини; метод логічного узагальнення при формулюванні теоретичних висновків; порівняльно-географічний; метод наукової дедукції та синтезу при виявленні проблемних аспектів експлуатації культурних ресурсів.

У кваліфікаційній роботі науково обґрунтовано значущість НКС як ключового фактора диверсифікації туристичної пропозиції Китаю. Проаналізовано ризики

комодифікації автентичних традицій та запропоновано шляхи подолання негативного впливу масового туризму на стан збереження об'єктів НКС. Окрему увагу приділено цифровізації та інтерактивним форматам представлення спадщини як засобам підвищення конкурентоспроможності дестинацій.

Ключові слова: туризм, нематеріальна культурна спадщина, Китай, туристичні ресурси, етнокультурний потенціал, автентичність, сталий розвиток.

RESUME

Karpenko Yevheniia Oleksiivna

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF CHINA AS A TOURISM RESOURCE

This qualification work is devoted to a comprehensive study of the potential of the intangible cultural heritage (ICH) of the People's Republic of China as a fundamental resource for the development of the modern tourism industry. The aim of the qualification work is to research the intangible cultural heritage of China as a tourism resource and to substantiate the directions for its effective use in the tourism sector.

In accordance with the set aim, the following objectives were defined: to reveal the theoretical and methodological foundations of the study of intangible cultural heritage; to generalize approaches to its classification; to characterize the role of intangible heritage in the sustainable development of tourism; to analyze the current state of the intangible cultural heritage of China; to investigate the features of its involvement in the tourism industry; to determine the specifics of using the heritage of ethnic minorities in tourism; to identify the main problems and prospects for the further development of this direction. The object of the research is intangible cultural heritage as a socio-cultural phenomenon and an element of the tourism sphere. The subject of the research is the specifics of using China's intangible cultural heritage as a tourism resource and the mechanisms of its integration into the tourism industry.

During the execution of the work, the following research methods were applied: a systematic approach to studying the structure of cultural heritage; the method of logical generalization in formulating theoretical conclusions; a comparative-geographical method; the method of scientific deduction and synthesis in identifying problematic aspects of the exploitation of cultural resources.

The qualification work scientifically substantiates the significance of ICH as a key factor in the diversification of China's tourism offer. The risks of commodification of authentic traditions are analyzed, and ways to overcome the negative impact of mass tourism on the state of preservation of ICH objects are proposed. Special attention is paid to digitalization and interactive formats of heritage presentation as means of increasing the competitiveness of destinations.

Keywords: tourism, intangible cultural heritage, China, tourism resources, ethnocultural potential, authenticity, sustainable development.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Альхабаш, О. А., & Тумко, І. М. (2014). *Кулінарна подорож. Найкращі кухні світу*. Віват.
- Безносок, І. (2023). Нематеріальна культурна спадщина та її потенціал у розробці інноваційного туристичного продукту. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*, (9), 20–29. <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/view/1458/1372>
- Борисюк, О. А., Дудник, І. М., & Беркова, О. П. (2019). Географічний регіон як об'єкт туристичного маркетингу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія*, 4(74), 23–31.
- Вікіпедія. (2026а). *Народи Китаю*. Народи Китаю — Вікіпедія.
- Вікіпедія. (2026б). *Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в КНР*. Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в КНР — Вікіпедія.
- Вікіпедія. (2026в). *Тайні і традиції Тибету: відкриття для мандрівників*. Тайні і традиції Тибету: відкриття для мандрівників.
- Гаврилюк, А. (2018). Атрактивність нематеріальної культурної спадщини України: туризмознавчий аспект. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*, (1), 18–28. <http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/150231/159886>.
- Гедін, М. С., Васильчук, В. М., & Чжу Цзінтао. (2021). Українсько-китайські відносини: історія і сучасність. У Н. Д. Городня (Ред.), *Китай в період реформ і відкритості: збірник наукових праць* (сс. 146–162). ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Інститут Конфуція КНЛУ.
- Гудзинський, О. Я. (2022). *Управління туристичною діяльністю*. Новий Світ.
- Давиденко, І. (2017). Культурно-історична спадщина як основна складова розвитку культурного туризму в Україні. *The Global Competitive Environment: Development of Modern Social and Economic Systems: International Scientific Conference* (сс. 20–22). <http://surl.li/ujunr>

- Донцов, О. (2018). Картографування нематеріальної культурної спадщини України в інформаційному забезпеченні туризму. *Проблеми безперервної географічної освіти та картографії*, (28), 4–10. https://goik.univer.kharkov.ua/wp-content/files/issue_28/28_1.pdf.
- Кляп, М. П., & Шандор, Ф. Ф. (2011). *Сучасні різновиди туризму*. Знання.
- Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, ухвалена 17 жовтня 2003 року ЮНЕСКО. (2003). *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/go/995_d69
- Копієвська, О. Р. (2017). Поняття «локальне» в контексті сучасних культурних практик та креативних ініціатив. *Культурні та креативні індустрії: історія, теорія та сучасні практики: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 64–67). НАКККіМ.
- Лебедева, І. М. (2021). Особливості використання культурної спадщини первісної доби в туризмі. *Ad orbem per linguas. До світу через мови: Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції* (сс. 584–585). КНЛУ.
- Лебедева, І. М. (Укл.). (2025). *Крос-культурне розмаїття народів світу: звичаї та традиції: Навчально-методичні матеріали*. Вид. центр КНЛУ.
- Мальська, М. П., & Худо, В. В. (2012). *Туристичний бізнес: теорія та практика* (2-ге вид.). Центр учбової літератури.
- Малютіна, А. О., & Огієнко, К. О. (2019). Культурна та економічна цінність пам'яток Китаю. *Питання сходознавства в Україні: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції* (сс. 199–201).
- Мандрик, І., & Гнедько, К. (2018). Специфіка розвитку туристичної сфери Китаю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, (10), 184–189.
- Мелько, Л. Ф. (2015). Нематеріальна культурна спадщина як туристичний ресурс. *Географія, Екологія, Туризм: теорія, методологія, практика: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (сс. 367–369). Тайп.

- Нематеріальна культурна спадщина України: методична розробка. (2017). *Український центр культурних досліджень*. https://uccs.org.ua/wp-content/uploads/bsk-pdf-manager/2018-08-17_2.pdf
- Поливач, К. А. (2012). *Культурна спадщина та її вплив на розвитку регіонів України*. Ін-т географії.
- Про внесення змін до Закону України "Про охорону культурної спадщини": Закон України від 16.12.2004 № 2245-IV. (2004). *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України.
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони культурної спадщини: Закон України від 09.09.2010 № 2518-VI. (2010). *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2518-17>
- Смаль, І. В. (2010). *Туристичні ресурси світу*. НДУ ім. М. Гоголя.
- Українська національна інформаційна агенція (УНН). (2022). *Китайське традиційне чаювання внесене до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО*. <https://www.unn.com.ua/uk/news/2005158-kitayske-traditsiyne-chayuvannya-vnesene-do-spisku-nematerialnoyi-kulturnoyi-spadschini-yunesko>
- Український інформаційний портал. (б.д.). *Харбін – міжнародний фестиваль льоду та снігу (провінція Хейлуцзян, Китай)*. <https://sad.ukr.bio/ua/articles/8600/>
- Український туристичний портал. (б.д.). *Рисові тераси в Китаї. Подивіться на китайське чудо на Хребті Дракона*. <https://travel.tochka.net/ua/6625-risovi-terasi-v-kitai/>
- Центр стратегічних медіа КНР (CGTN). (б.д.). *Китай буде розвивати індустрію туризму через покращення туристичних продуктів і послуг*.
- Челембієнко, В. А., & Зигуля, С. В. (1993). *Кухня народів світу*. Прапор.
- Шамара, І. М., & Четверікова, І. П. (2017). Сучасний стан та проблеми розвитку туризму в Китаї. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*, (6), 206–211.

- Шандор, Ф. Ф., & Кляп, М. П. (2022). *Туристичне країнознавство*. Знання.
- China Highlights. (2021, September 7). *China Tourism — Current Trends and Facts*.
<https://www.chinahighlights.com/travelguide/tourism.htm>
- Den Sik Kan, Vasylchuk, V. M., Chuprii, L. V., Datskiv, I. B., & Kravets, K. P. (2022). Tourism Sector in Asian Countries: Strengths, Weaknesses and Prospects for Development. *Review of Economics and Finance*, (20), 229–235.
- Ferrari, G., Jimenez, J. M., & Secondi, L. (2021). The role of tourism in China’s economic system and growth. A social accounting matrix (SAM)-based analysis. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 34(1).
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2021.1890178>
- Richards, G. (2021). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, (46), 12–24.
- Timothy, D. J. (2020). *Cultural heritage and tourism: An introduction*. Channel View Publications.
- Travel China Guide. (2021, April 26). *History of China Tourism and Travel Agencies*.
<https://www.travelchinaguide.com/essential/identify-agency-history.html>
- TripAdvisor. (2026). *Museums in China*. <https://www.tripadvisor.com/Attractions-g294211-Activities-c49-China.html>
- UNESCO Intangible Cultural Heritage. (2018). *Ethics and Intangible Cultural Heritage*.
<https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866>
- UNESCO Intangible Cultural Heritage. (2024). *Operational Directives for the implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Heritage*.
<https://ich.unesco.org/en/directives>
- UNESCO Intangible Cultural Heritage. (2026). *Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices*.
<https://ich.unesco.org/en/lists>
- UNESCO World Heritage Convention. (2026). *China: Properties inscribed on the World Heritage List*. <https://whc.unesco.org/en/list/>

- UNESCO Embassy in Nepal. (2004). *Tourism in China*. http://np.china-embassy.gov.cn/eng/78077/ybxx/200410/t20041027_1997994.html
- UNESCO. (2026). *Official site: Building Peace through Education, Science and Culture*.
- Zhao, Y., & Liu, B. (2020). The evolution and new trends of China's tourism industry. *National Accounting Review*, 2(4), 337–353. <https://www.aimspress.com/article/id/5f917990ba35de0712132308>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Китайській Народній Республіці
(хронологія включення)

(складено за даними Вікіпедія, 2026)

№	Назва об'єкта	Регіон розташування	Час створення	Рік внесення до списку
1	Гора Тайшань	Шаньдун	II тис. до н. е.	1987
2	Великий китайський мур	Ляонін, Цзілінь, Хебей, Пекін та ін.	III ст. до н. е.	1987
3	Імператорські палаци Мін і Цін (Пекін і Шеньян)	Пекін, Ляонін	XV ст.	1987
4	Печери Могао	Ганьсу	IV ст.	1987
5	Мавзолей першого імператора Цін	Шеньсі	III ст. до н. е.	1987
6	Стоянка синантропа в Чжоукоудяні	Пекін	700 000–200 000 рр. до н. е.	1987
7	Гора Хуаншань	Аньхой	VIII ст.	1990 (оновл. 2012)
8	Долина Цзючжайгоу	Сичуань	—	1992
9	Район Хуанлун	Сичуань	—	1992
10	Район Улін'юань	Хунань	—	1992
11	Палацовий комплекс Ченде	Хебей	XVIII ст.	1994
12	Храм і гробниця Конфуція (Цюйфу)	Шаньдун	XVI ст.	1994
13	Комплекс Уданшань	Хубей	XIV ст.	1994
14	Палац Потала (Лхаса)	Тибет	VII ст.	1994 (розшир. 2000, 2001)
15	Національний парк Лушань	Цзянсі	IV ст.	1996
16	Гора Емейшань і Великий Будда Лешаня	Сичуань	VIII ст.	1996
17	Старе місто Ліцзян	Юньнань	XIII ст.	1997 (оновл. 2012)
18	Стародавнє місто Пін'яо	Шаньсі	XIV ст.	1997
19	Сади Сучжоу	Цзянсу	XVI ст.	1997 (розшир. 2000)

20	Літній палац (Пекін)	Пекін	XVIII ст.	1998
21	Храм Неба (Пекін)	Пекін	XV ст.	1998
22	Гори Уїшань	Фуцзянь	I ст. до н. е.	1999 (оновл. 2017)
23	Наскельні рельєфи Дацзу	Чунцін	VII ст.	1999
24	Цінченшань і система Дуцзян'янь	Сичуань	III ст. до н. е.	2000
25	Села Сіді та Хунцунь	Аньхой	XV ст.	2000
26	Печери Лунмень	Хенань	V ст.	2000
27	Гробниці Мін і Цін	Нанкін, Пекін та ін.	XV ст.	2000 (розшир. 2003, 2004)
28	Печери Юньган	Шаньсі	V ст.	2001
29	Три паралельні річки Юньнаня	Юньнань	—	2003
30	Об'єкти Когурьо	Цзілінь	I ст. до н. е.	2004
31	Історичний центр Макао	Макао	XVI ст.	2005
32	Їньсюй	Хенань	II тис. до н. е.	2006
33	Резервати великої панди	Сичуань	—	2006
34	Дяолоу Кайпіна	Гуандун	XX ст.	2007
35	Південно-Китайський карст	Юньнань та ін.	—	2007 (оновл. 2014)
36	Тулоу Фуцзяня	Фуцзянь	XV ст.	2008
37	Гора Саньціншань	Цзянсі	—	2008
38	Гора Утайшань	Шаньсі	VIII ст.	2009
39	Денфен (Центр Неба і Землі)	Хенань	II ст.	2010
40	Ландшафти Данься	різні провінції	—	2010
41	Культурний ландшафт Сіху	Чжецзян	IX ст.	2011
42	Палеонтологічний заповідник Ченцзян	Юньнань	—	2012
43	Ділянка Шанду	Внутрішня Монголія	1256	2012
44	Рисові тераси Хунхе-Хані	Юньнань	VIII ст.	2013

4 5	Сіньцзян-Тянь-Шань	Сіньцзян	—	2013
4 6	Шовкові шляхи (коридор Чанань–Тянь-Шань)	кілька регіонів	II ст. до н. е.	2014
4 7	Великий канал	різні провінції	VII ст.	2014 (оновл. 2016)
4 8	Туси-сайти	Хунань, Хубей, Гуйчжоу	XIII ст.	2015
4 9	Хуашань (наскельне мистецтво)	Гуансі	V ст. до н. е.	2016
5 0	Шеньнунцзя	Хубей	—	2016 (оновл. 2021)
5 1	Цинхай Хохсінь	Цинхай	—	2017
5 2	Кулансу	Фуцзянь	XIX ст.	2017
5 3	Фанцзіншань	Гуйчжоу	—	2018
5 4	Руїни Лянчжу	Чжецзян	IV тис. до н. е.	2019
5 5	Узбережні пташині заповідники Жовтого моря	Цзянсу	—	2019
5 6	Цюаньчжоу	Фуцзянь	X ст.	2021

Додаток Б

Таблиця Б.1

Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини Китаю за
класифікацією ЮНЕСКО

(складено за даними Вікіпедія, 2026)

№ п/п	Назва елемента нематеріальної спадщини	Рік внесення	Короткі характеристики туристичного потенціалу
1	Куньцзюй (Опера Куньшань)	2008	Найдавніша діюча форма китайської опери; виступає ядром ексклюзивних театральних та історико-культурних турів.
2	Китайський театр тіней	2011	Унікальні вистави ляльок-маріонеток; залучається до програм інтерактивного туризму та майстер-класів для іноземців.
3	Пекінська опера (Цзінцзюй)	2010	Глобальний культурний бренд КНР; є базовим елементом подієвого та екскурсійного туризму в мегаполісах.
4	Лум Сова Рігпа (Тибетська медицина)	2018	Традиційне гідролікування та знання про здоров'я; виступає ресурсом для перспективного лікувально-оздоровчого екотуризму в Тибеті.
5	Практика Тайцзицюань	2020	Традиційне бойове мистецтво та духовна практика; інтегрується в оздоровчі пластичні етно-тури та ретрити.
6	Традиційні методи обробки чаю та пов'язані соціальні практики	2022	Автентичні ритуали вирощування та дегустації чаю; слугують основою лінійного культурно-пізнавального маршруту «Чайна дорога».

Додаток В

Таблиця В.1

Структуризація нематеріальної культурної спадщини Китаю відповідно до базових сфер Конвенції ЮНЕСКО 2003 року

(складено за даними Вікіпедія, 2026)

Сфера (категорія) за класифікацією ЮНЕСКО	Конкретні приклади елементів КНР, інтегровані в туристичний продукт
1. Усні традиції та форми вираження	Епос про Манаса, усна поезія та фольклор етнічних меншин (наприклад, дунів та тибетців), локальні міфологічні сюжети про чайні культури.
2. Виконавські мистецтва	Пекінська опера, Тибетська опера, Музичне мистецтво гуцинь, Сичуаньський театр масок, Синьцзян-Уйгурський мукам.
3. Соціальні практики, ритуали та святкування	Традиційне Свято Ліхтарів, Свято Середини Осені (Чжунцю), Фестиваль Драконячих човнів (Дуаньбу), етно-ритуали поклоніння предкам.
4. Знання та практики про природу і всесвіт	Акупунктура і припікання в китайській медицині, традиційна тибетська оздоровча система Лум Сова Рігпа, астрономічний календар «24 сонячні сезони».
5. Знання та навички, пов'язані з традиційними ремеслами	Традиційне шовкопрядство та виготовлення шовку, технологія виготовлення порцеляни Селадон у Лунцюані, традиційні методи обробки чайного листа.